

ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP.HỒ CHÍ MINH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN
KHOA VẬT LÝ - VẬT LÝ KỸ THUẬT
CHUYÊN NGÀNH VẬT LÝ TIN HỌC

—————oOo—————

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP

Đề tài:

THIẾT KẾ LUẬN VĂN, BÀI BÁO CÁO SỬ DỤNG HỆ THỐNG LATEX

SVTH: Trịnh Tích Thiện

CBHD: TS. Nguyễn Chí Linh

ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP.HỒ CHÍ MINH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN
KHOA VẬT LÝ - VẬT LÝ KỸ THUẬT
CHUYÊN NGÀNH VẬT LÝ TIN HỌC

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP

Đề tài:

THIẾT KẾ LUẬN VĂN, BÀI BÁO CÁO SỬ DỤNG HỆ THỐNG **LATEX**

SVTH: Trịnh Tích Thiện

CBHD: TS. Nguyễn Chí Linh

Lời cảm ơn

Dầu tiên, con xin gửi lời biết ơn đến mẹ, người đã thay thế vai trò người cha đã mất, cung đáng cả gia đình và nuôi dưỡng con nên người, con cũng xin cảm ơndì Chính, người mà còn vẫn luôn coi như người mẹ thứ hai, chăm sóc con từng miếng ăn, giấc ngủ và luôn coi con như con ruột của mình, công ơn của hai mẹ dành cho con không từ ngữ nào mà diễn tả được.

Em xin cảm ơn các thầy cô khoa Vật Lý - Vật Lý Kỹ Thuật, đã tận tâm truyền đạt kiến thức cho em trong những năm đầu đại học. Em xin chân thành cảm ơn thầy cô của Bộ môn Vật Lý Tin Học, đã xây dựng bộ môn với các trang thiết bị hiện đại và sự nhiệt tình, thân thiện của các thầy cô, giúp em có thể thoái mái học tập, nghiên cứu mà không cảm thấy căng thẳng, áp lực. Những lời chỉ bảo của thầy cô đã cho em những kiến thức cần thiết và quý báu cho định hướng của mình.

Và em cũng xin gửi lời cảm ơn tới thầy TS. Nguyễn Chí Linh, đã giới thiệu và hướng em vào đề tài này khi em không xác định được hướng đi cho mình, thầy cũng dành thời gian đọc, chỉnh sửa và góp ý cho bài báo cáo này được hoàn thiện hơn. Đồng thời tôi cũng muốn cảm ơn những người bạn ở Vật Lý Lý Thuyết, đã dành thời gian với tôi trong những ngày mới bước vào chuyên ngành, thông qua những buổi nói chuyện đó, tôi mới lần đầu biết đến nền tảng LaTeX.

Và cuối cùng, tôi xin cảm ơn những người bạn, những người đàn em đã cùng đồng hành với tôi trong suốt bốn năm trên giảng đường Đại học, cảm ơn vì những khoảng khắc trò chuyện vui vẻ giúp giải tỏa áp lực đã trở thành một phần kỉ niệm của đời sinh viên.

TP. Hồ Chí Minh, tháng 1 năm 2018.

Trịnh Tích Thiện

Mục lục

Các kí hiệu viết tắt	iii
Danh sách hình vẽ	iv
Danh sách bảng	vi
Lời giới thiệu	1
1 Tổng quan về L^AT_EX	3
1.1 L ^A T _E X là gì?	3
1.2 Giới thiệu về trình soạn thảo Kile	4
1.3 Lịch sử phát triển của L ^A T _E X	4
2 Soạn thảo văn bản trong L^AT_EX	7
2.1 Cài đặt L ^A T _E X	7
2.1.1 Cài đặt L ^A T _E X trên Linux	7
2.1.2 Cài đặt L ^A T _E X trên Windows	9
2.2 Hướng dẫn sơ lược	16
2.2.1 Đặc điểm của L ^A T _E X	16
2.2.2 Soạn thảo văn bản	19
3 Thiết kế định dạng văn bản riêng trong L^AT_EX	31
3.1 Tổng quan về gói và lớp	31
3.2 Giới thiệu lớp <code>vlththesis</code>	32
3.3 Cấu trúc của <code>vlththesis</code>	32
3.3.1 Các khai báo ban đầu	32
3.3.2 Khai báo gói và thiết lập	35
3.3.3 Các câu lệnh của <code>class</code>	54
4 Kết luận và hướng phát triển	58
4.1 Kết luận	58
4.2 Hướng phát triển của đề tài	58
A Định nghĩa đầy đủ của câu lệnh	61

B Trích đoạn file input L ^A T _E X của đề tài	66
Tài liệu tham khảo	69

Các kí hiệu viết tắt

AMS	American Mathematical Society
CTAN	Comprehensive T _E X Archive Network
ISBN	International Standard Book Number
LoF	List of Figures
LoT	List of Tables
LPPL	LaTeX Project Public License
T _E X	Tau Epsilon Chi
ToC	Table of Contents
WYSIWYG	What you see is what you get

Danh sách hình vẽ

Hình 1.1	Donald E.Knuth, tác giả của TeX	4
Hình 1.2	Leslie Lamport, cha đẻ của LaTeX, qua đó giúp phổ biến TeX đến cộng đồng người dùng phổ thông	6
Hình 2.1	Kết quả có được sau khi nhập câu lệnh cài Kile	7
Hình 2.2	Giao diện trang tải MiKTeX	9
Hình 2.3	Chọn tải các gói từ mạng	10
Hình 2.4	Chọn gói muốn tải	10
Hình 2.5	Chọn nguồn tải	11
Hình 2.6	Chỉ định đường dẫn tới thư mục chứa gói đã tải về	11
Hình 2.7	Quá trình download đang được tiến hành	12
Hình 2.8	Chọn tùy chọn cài đặt MiKTeX	12
Hình 2.9	Chọn gói MiKTeX cần cài đặt	13
Hình 2.10	Chọn quyền truy cập MiKTeX	13
Hình 2.11	Trở đường dẫn tới thư mục chứa các gói	14
Hình 2.12	Chọn thư mục cài đặt	14
Hình 2.13	Chọn khổ giấy mặc định và tự động tải	15
Hình 2.14	Quá trình cài đặt đang được tiến hành	15
Hình 2.15	Kết quả sau khi chạy tập tin đầu vào	18
Hình 2.16	Ví dụ một văn bản LaTeX đơn giản	20
Hình 2.17	Văn bản đầu ra được định dạng bằng các lệnh cơ bản	23
Hình 2.18	Ví dụ cho câu lệnh \emph	24
Hình 2.19	Ví dụ xuống dòng	25
Hình 2.20	Ví dụ canh vị trí	26
Hình 2.21	Ví dụ thêm hình trong văn bản	27
Hình 2.22	Ví dụ tạo bảng	28
Hình 2.23	Dánh dấu chương và đề mục	30
Hình 3.1	So sánh đề mục của hai class văn bản	39
Hình 3.2	So sánh đề mục (có đánh số) của hai class văn bản	40
Hình 3.3	So sánh caption của hai class văn bản	41
Hình 3.4	So sánh tiêu đề danh sách hình vẽ của hai class văn bản	50
Hình 3.5	So sánh tiêu đề danh sách bảng và mục lục của hai class văn bản	50

Hình 3.6	Định dạng mặc định của LaTeX dành cho thành phần danh sách	51
Hình 3.7	Nội dung và nhãn bị chồng nhau sau câu lệnh bổ sung	52
Hình 3.8	Kết quả mong muốn của class	52
Hình 3.9	Ví dụ package glossaries	53

Danh sách bảng

Bảng 2.1 Các câu lệnh chương mục và thứ bậc 30

Lời giới thiệu

Ngày nay, ngoài các trình soạn thảo văn bản phổ biến, LaTeX cũng là một sự lựa chọn dành cho người soạn thảo được tạo ra với triết lý hoàn toàn khác biệt so với các trình hiện hành. Nhận thấy hạn chế của chất lượng in ấn ở những năm 1970, và việc người dùng tốn quá nhiều thời gian để định dạng thay vì tập trung soạn thảo, Donald E.Knuth đã phát triển hệ thống TeX, và từ đó, Leslie Lamport xây dựng thành LaTeX, với mục đích giúp người dùng sử dụng câu lệnh để việc thiết kế văn bản được thực hiện một cách tự động bởi hệ thống.

Tuy xuất hiện đã lâu nhưng do không có tính trực quan vốn có của các trình soạn thảo văn bản thông thường cũng như đòi hỏi người sử dụng có khái niệm cơ bản, về ngôn ngữ đánh dấu (markup language), cộng thêm việc nền tảng này chỉ lưu hành trong giới học thuật, nên LaTeX vẫn chưa thực sự phổ biến đến những người dùng phổ thông (mặc dù đối tượng sử dụng ngày càng đa dạng).

Nhận thấy LaTeX thích hợp để tạo các văn bản có quy chuẩn rõ ràng, đồng thời nền tảng cho phép người dùng thiết kế bối cảnh và kiểu văn bản cho riêng mình, đề tài này đã ra đời nhằm mục đích thiết kế, xây dựng một mẫu báo cáo khoá luận chuẩn trên nền LaTeX, định nghĩa các câu lệnh mới để hỗ trợ những người dùng sau này có thể dễ dàng định dạng các báo cáo khoá luận mà không tốn nhiều thời gian vào việc thiết kế, canh chỉnh, thay vào đó tập trung hơn vào nội dung và thành phần văn bản của mình, kế thừa đúng với tinh thần của những người sáng tạo ra LaTeX.

Tài liệu về LaTeX tuy đa dạng, nhưng lại có tính chuyên môn, đòi hỏi thời gian tìm hiểu và tổng hợp những tài liệu thật sự cần thiết, nhưng cũng nhờ đó, tôi đã có thêm kỹ năng đọc hiểu, tìm kiếm thông tin, đồng thời hiểu thêm được các khái niệm, thao tác lập trình với macro, cũng như tiếp cận và biết thêm được nhiều thủ thuật soạn thảo, trình bày văn bản theo ý mình sử dụng LaTeX, và đó là những lý do tôi chọn đề tài này. Thông qua đề tài, ngoài việc xây dựng thành công một mẫu khoá luận, tôi cũng muốn phổ biến sự tiện lợi trong việc soạn thảo các văn bản khoa học của LaTeX đến nhiều người hơn bằng việc giới thiệu, đưa ra những hướng dẫn cơ bản và tổng hợp những nguồn tham khảo tin cậy cho hệ thống LaTeX này.

Báo cáo đề tài gồm bốn chương chính như sau:

- **Chương 1: Tổng quan về LaTeX.** Giới thiệu khái niệm của LaTeX và lịch sử hình thành của hệ thống, đồng thời giới thiệu sơ lược về trình soạn thảo hỗ trợ LaTeX.
- **Chương 2: Soạn thảo văn bản trong LaTeX.** Hướng dẫn cách tải và cài đặt nền tảng LaTeX trên hai hệ điều hành Windows và Linux, đồng thời đưa ra những hướng dẫn cơ bản về cách soạn thảo văn bản bằng LaTeX, các khái niệm, thuật ngữ và câu lệnh cần nắm để dễ dàng hiểu được các tài liệu hướng dẫn LaTeX.
- **Chương 3: Thiết kế định dạng văn bản riêng trong LaTeX.** Sẽ tập trung vào cách thức thiết kế các định dạng văn bản riêng trong LaTeX, từ đó tiến tới thiết kế bài báo cáo, luận văn, sau đó phân tích quy trình tạo và cấu trúc của tập tin (file) sản phẩm đề tài.
- **Chương 4: Kết luận và hướng phát triển.** Đưa ra kết luận về kết quả thu được của đề tài này và đánh giá hướng phát triển của thành phẩm.

CHƯƠNG 1

Tổng quan về L^AT_EX

Khác với quan niệm của nhiều người, L^AT_EX *không phải* là chương trình hay hệ thống xử lý văn bản (document processor). Trong chương này, ta sẽ nói về định nghĩa, lịch sử của L^ATeX và cả TeX, nền tảng mà L^ATeX dựa trên.

1.1 L^AT_EX là gì?

L^ATeX (phiên âm La-téch hoặc Lây-téch) là hệ thống trình bày văn bản (document preparation system)[21], được sử dụng phổ biến trong cộng đồng khoa học và học thuật để soạn thảo, trình bày các văn bản khoa học, kỹ thuật. Hiện nay, các nhà khoa học trao đổi tài liệu của họ dưới dạng mã L^ATeX [1]. Ngoài lĩnh vực học thuật, L^ATeX còn được sử dụng để viết các thư từ doanh nghiệp hoặc cá nhân, tin tức, các bài báo, sách và nhiều lĩnh vực khác.

Tính đến nay, L^ATeX đã có mặt trên phần lớn các hệ điều hành phổ biến như Windows, Linux, Mac OS,... thông qua các gói phân phối (distribution). Gói phân phối là tập hợp các gói (package) và các chương trình (như trình biên dịch, font chữ, các macro) hỗ trợ người dùng thiết lập môi trường sử dụng L^ATeX, mỗi hệ điều hành sẽ có các gói phân phối riêng như TeX Live (Linux), MiK_TeX (Windows) hay Mac_TeX (Mac OS). Bên cạnh hệ điều hành, L^ATeX cũng hỗ trợ hoàn toàn hoặc một phần khoảng 200 ngôn ngữ khác nhau, thông qua gói đa ngôn ngữ `babel` [15].

L^ATeX có nhiều trình soạn thảo (editor) hỗ trợ, từ miễn phí (Kile, TeXmaker, TeXstudio,...), bản quyền (Inlage, Scientific WorkPlace, WinEdt,...) và cả trên nền web ([ShareLaTeX](#), [LaTeX Base](#), [Overleaf](#),...). Ở đề tài này, tôi sử dụng trình soạn th Kile trên hệ điều hành Fedora 26, do hệ điều hành và trình soạn thảo này đều là mã nguồn mở.

1.2 Giới thiệu về trình soạn thảo Kile

Trình soạn thảo Kile là môi trường LaTeX tích hợp (integrated) dành cho môi trường desktop của KDE, nó có thể chạy được trên các hệ điều hành UNIX, Linux và cả Windows. Kile cung cấp giao diện đồ họa giúp người dùng có thể sử dụng được hết các chức năng của LaTeX một cách trực quan với các công cụ biên dịch, chuyển đổi, sửa lỗi, xem văn bản sau khi biên dịch, tự động hoàn thành mã nguồn, thuật sĩ hỗ trợ tạo tập tin LaTeX, tài liệu tham khảo LaTeX và công cụ quản lý dự án (project management) [23].

Kile được phát triển dựa trên thành phần soạn thảo Kate,... phần lớn các chức năng soạn thảo của Kile là từ Kate. Tuy nhiên, Kile được bổ sung thêm khả năng chỉnh sửa và xử lý văn bản LaTeX.

1.3 Lịch sử phát triển của L^AT_EX

Dưới đây là lịch sử phát triển của LaTeX và TeX, nền tảng mà LaTeX dựa trên:

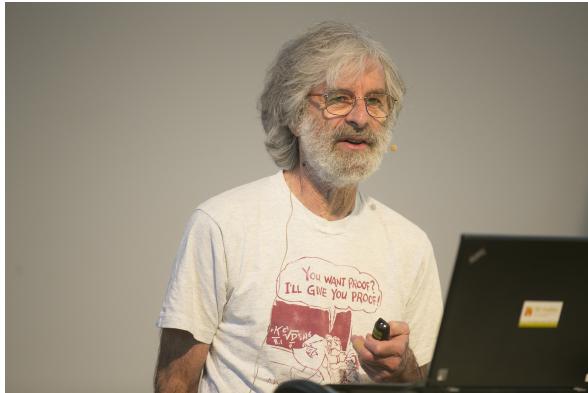
- Tháng 5, năm 1977, Donald E.Knuth bắt đầu phát triển một nền tảng xử lý văn bản mới, được gọi là “TeX và METAFONT”, mục đích ban đầu của ông khi phát triển TeX là dùng nó để biên soạn sách *The Art of Computer Programming* của mình, sau khi không đồng tình với chất lượng bản in của nhà xuất bản. Dự án **Tau Epsilon Chi (TeX)** được ông chính thức công bố và khởi động một năm sau đó [4][24].

Hình 1.1: Donald E.Knuth, tác giả của TeX

- Sau muỗi năm phát triển, vào thập niên 1990, Donald E.Knuth chính thức tuyên bố TeX đã hoàn thành phát triển và sẽ không được xây dựng thêm nữa để đảm bảo tính ổn định. Sau đó, nhì dự án với mục đích phát triển thêm TeX nở rộ, với một số dự án thành công mở ra thời kì phát triển của sắp xếp chữ tự động (automated typography) [4].
- Từ một dự án phục vụ mục đích cá nhân, Tex còn tạo ảnh hưởng đến Cộng đồng Toán học Mỹ ([American Mathematical Society](#)), được các nhà toán học sử dụng và phát triển thêm, cho ra đời các gói `ams` hỗ trợ nhập liệu công thức, kí hiệu toán học [4].
- Sử dụng cơ chế sắp chữ (typesetting engine) của TeX và các macro, Leslie Lamport bắt đầu xây dựng một ngôn ngữ mô tả văn bản (document description language) dựa trên hệ thống Scribe của Brian Reid, từ đó cho ra đời LaTeX [4], nền tảng này nhanh chóng chiếm được cảm tình của người dùng do sử dụng các câu lệnh, khai báo cấp cao để “đánh dấu” (markup) văn bản, gần tương tự như các ngôn ngữ đánh dấu khác như HTML. LaTeX cho phép người dùng soạn thảo mà không cần tốn quá nhiều thời gian vào việc định dạng (format) và trang trí, sắp xếp văn bản.
- Trong cuốn *LATEX: A Document Preparation System* có đoạn như sau: “LaTeX là hệ thống sắp xếp văn bản. Phiên bản LaTeX phổ biến đầu tiên, có số hiệu 2.09 một cách bí hiểm¹, xuất hiện vào năm 1985” [1]. Bản LaTeX này đã góp phần phổ biến các văn bản TeX ra khỏi cộng đồng toán học Mỹ, nhờ sự ổn định cũng như có đầu tư tốt về tư liệu hướng dẫn.
- LaTeX là ngôn ngữ phổ biến đầu tiên dùng để miêu tả cấu trúc logic của văn bản, giới thiệu triết lý “thiết kế logic” (logical design) đến cộng đồng. Ý nghĩa của “thiết kế logic” là người soạn thảo chỉ nên quan tâm tới thứ tự logic, cấu trúc của văn bản thay vì bận tâm đến hình thức bề ngoài của nó. Tới năm 1994, Lamport đã có thể tự hào viết trong [1] rằng: “LaTeX đã trở nên cực kì phổ biến trong cộng đồng khoa học và học thuật, và được sử dụng rộng khắp trong công nghiệp”, nhưng nếu so với lúc đó, độ phổ biến của LaTeX bây giờ còn lớn hơn rất nhiều đến mức trở nên quen thuộc [4].
- Qua hai hội nghị quan trọng (Exeter UK, 1988 và Karlsruhe Đức, 1989), LaTeX được chấp nhận và sử dụng rộng rãi ở châu Âu, dẫn đến nhu cầu về một bản

¹Trái với quan niệm “1.0” của nhiều người

Hình 1.2: Leslie Lamport, cha đẻ của LaTeX, qua đó giúp phổ biến TeX đến cộng đồng người dùng phổ thông

LaTeX quốc tế (International LaTeX) và các dự án hỗ trợ, chuyển đổi đa ngôn ngữ cho LaTeX của Johannes Braams [4][15].

- Sự thành công của LaTeX kéo theo hàng loạt dự án phát triển cá nhân, làm xuất hiện nhiều biến thể khiến các văn bản TeX gặp vấn đề về tương thích, do được viết trên các biến thể khác nhau. Để giải quyết vấn đề này, LaTeX 2 ε (Epsilon) ra đời, tích hợp các tính năng cần thiết vào trong lõi (kernel), xây dựng các lớp (class) văn bản tiêu chuẩn, các hỗ trợ thêm về màu, hình ảnh, căn chỉnh vị trí cũng được bổ sung. Bên cạnh đó là cơ chế cho phép người dùng tự xây dựng các tiện ích mở rộng thêm cho LaTeX (qua gói mở rộng, lớp văn bản) và đội ngũ hỗ trợ kỹ thuật chuyên nghiệp, liên tục bảo trì nhân LaTeX, các gói quan trọng và nhận các báo cáo lỗi từ người dùng.
- Cũng từ đó, giấy phép **LaTeX Project Public License (LPPL)** được thành lập để đề ra chuẩn mực và hướng dẫn cho việc phát triển lớp và gói mới, cho phép LaTeX hỗ trợ các mở rộng nhưng vẫn đảm bảo tính ổn định. Hiện nay, các công việc duy trì và phát triển LaTeX được đảm nhiệm bởi **LATEX3 Project Team**. Mục tiêu trước mắt (và lâu dài) của đội ngũ phát triển chính là: tăng cường hỗ trợ đa ngôn ngữ, xây dựng một giao diện thiết kế cho LaTeX, cải thiện quy trình xuất văn bản, cải tiến xử lý định dạng trong đoạn văn, các yêu cầu về font chữ của giới báo chí, và tất nhiên, đúng với tên gọi của nhóm, phát triển phiên bản thứ ba cho LaTeX.

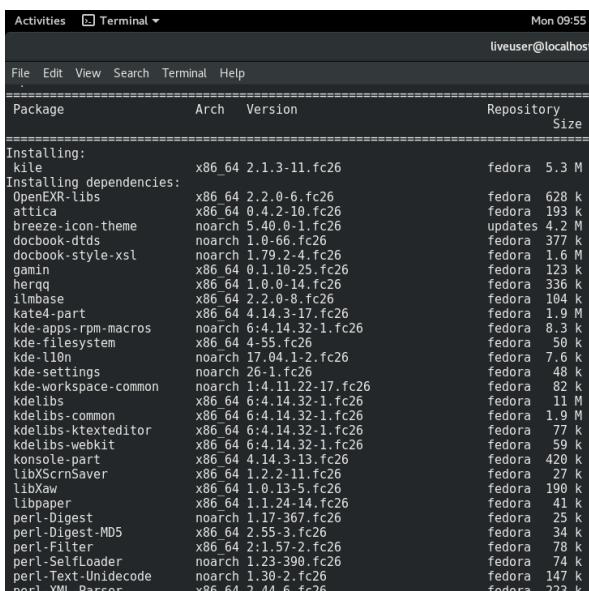
CHƯƠNG 2

Soạn thảo văn bản trong L^AT_EX

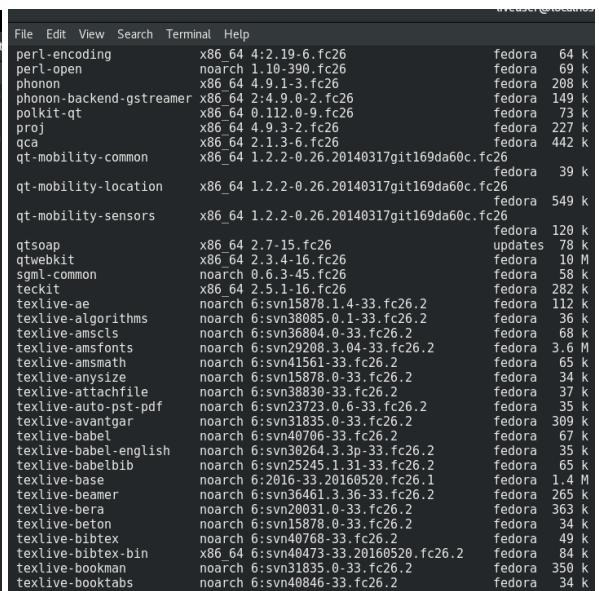
2.1 Cài đặt L^AT_EX

2.1.1 Cài đặt L^AT_EX trên Linux

LateX có thể dễ dàng cài đặt trên Linux bằng cách cài trình soạn thảo hỗ trợ nó. Thông thường, một số hệ điều hành nhân Linux sẽ tự động tìm kiếm và cài đặt bổ sung TeXLive nhằm khởi chạy được trình soạn thảo đó. Ví dụ ở hình 2.1 dưới đây sử dụng hệ điều hành Fedora.

(a) Kile

(b) Các gói TeXLive

File	Edit	View	Search	Terminal	Help
perl-encoding	x86_64	4:2.19-6.fc26			fedora 64 k
perl-open		noarch	1.10-390.fc26		fedora 69 k
phonon	x86_64	4.9.1-3.fc26			fedora 208 k
phonon-backend-gstreamer	x86_64	2:4.9.0-2.fc26			fedora 149 k
polkit-qt	x86_64	0.112.0-9.fc26			fedora 73 k
proj	x86_64	4.9.3-2.fc26			fedora 227 k
qca	x86_64	2.1.3-6.fc26			fedora 442 k
qt-mobility-common	x86_64	1.2.2-0.26.20140317git169da60c.fc26			fedora 39 k
qt-mobility-location	x86_64	1.2.2-0.26.20140317git169da60c.fc26			fedora 549 k
qt-mobility-sensors	x86_64	1.2.2-0.26.20140317git169da60c.fc26			fedora 120 k
qtsoap	x86_64	2.7-15.fc26			updates 78 k
qtwebkit	x86_64	2.3.4-16.fc26			fedora 10 M
sqm1-common	noarch	0.6.3-45.fc26			fedora 58 k
teckit	x86_64	2.5.1-16.fc26			fedora 282 k
texlive-ae	noarch	6:svn15878.1.4-33.fc26.2			fedora 112 k
texlive-algorithms	noarch	6:svn38085.0.1-33.fc26.2			fedora 36 k
texlive-amscls	noarch	6:svn36804.0-33.fc26.2			fedora 68 k
texlive-amsfonts	noarch	6:svn92988.3.04-33.fc26.2			fedora 3.6 M
texlive-amsmath	noarch	6:svn41561-33.fc26.2			fedora 65 k
texlive-anysize	noarch	6:svn15878.0-33.fc26.2			fedora 37 k
texlive-attachfile	noarch	6:svn38930-33.fc26.2			fedora 35 k
texlive-auto-pst-pdf	noarch	6:svn23723.0.6-33.fc26.2			fedora 309 k
texlive-avantgar	noarch	6:svn31835.0-33.fc26.2			fedora 67 k
texlive-babel	noarch	6:svn40706-33.fc26.2			fedora 35 k
texlive-babel-english	noarch	6:svn38264.3.3p-33.fc26.2			fedora 65 k
texlive-babelbib	noarch	6:svn25245.1.31-33.fc26.2			fedora 1.4 M
texlive-base	noarch	6:2016-33.20160520.fc26.1			fedora 265 k
texlive-beamer	noarch	6:svn36461.3.36-33.fc26.2			fedora 363 k
texlive-bera	noarch	6:svn20031.0-33.fc26.2			fedora 34 k
texlive-beton	noarch	6:svn15878.0-33.fc26.2			fedora 49 k
texlive-bibtex	noarch	6:svn40768-33.fc26.2			fedora 84 k
texlive-bibtex-bin	x86_64	6:svn40743-33.20160520.fc26.2			fedora 350 k
texlive-bookman	noarch	6:svn31835.0-33.fc26.2			fedora 34 k
texlive-booktabs	noarch	6:svn40846-33.fc26.2			fedora 25 k

Hình 2.1: Kết quả có được sau khi nhập câu lệnh cài Kile

Sau câu lệnh `sudo dnf install kile`, ta có thể thấy, ngoài Kile, hệ thống tự động tìm kiếm và tải về TeXLive và các gói chương trình khác *vừa đủ* để khởi chạy trình soạn thảo trên.

Tuy nhiên, sẽ có trường hợp ta muốn đích thân tải hay chỉ muốn tải TeXLive (bản có LaTeX) hoặc hệ điều hành không tự động tải về. Ta có thể thực hiện như sau:

- Đối với các hệ điều hành Debian, Ubuntu,... ta nhập câu lệnh sau vào terminal:

```
# apt-get install texlive texlive-base
```

hoặc

```
# apt-get install texlive-full
```

Câu lệnh **texlive-full** sẽ tải hết tất cả các gói của LaTeX.

- Đối với các hệ điều hành RedHat, CentOS, Fedora,... ta nhập:

```
# yum install texlive texlive-latex
```

Ta có thể sẽ cần quyền admin, trường hợp đó chỉ cần thêm **sudo** vào trước câu lệnh và nhập mật khẩu admin khi được hỏi. Đối với các bản Fedora từ 18 trở đi, nên sử dụng **dnf** thay cho **yum**.

Sau đó, nếu muốn, ta có thể tiến hành cài đặt trình soạn thảo hỗ trợ LaTeX như bình thường. Mặc định TeXLive sau khi được cài đặt sẽ nằm ở đường dẫn **/usr/share/texlive**, và các gói của LaTeX sẽ nằm ở **/usr/share/texlive/texmf-dist/tex/latex**.

Người dùng còn có thể nhập câu lệnh **yum install texlive-latex-doc** (CentOS, RedHat,...) hoặc **apt-get install texlive-latex-doc** (Ubuntu, Debian,...), để tải về bộ tài liệu thông tin và hướng dẫn cho LaTeX và các gói, lớp tiêu chuẩn. Bộ tài liệu mặc định nằm ở **usr/share/texlive/texmf-dist/doc/latex/base**.

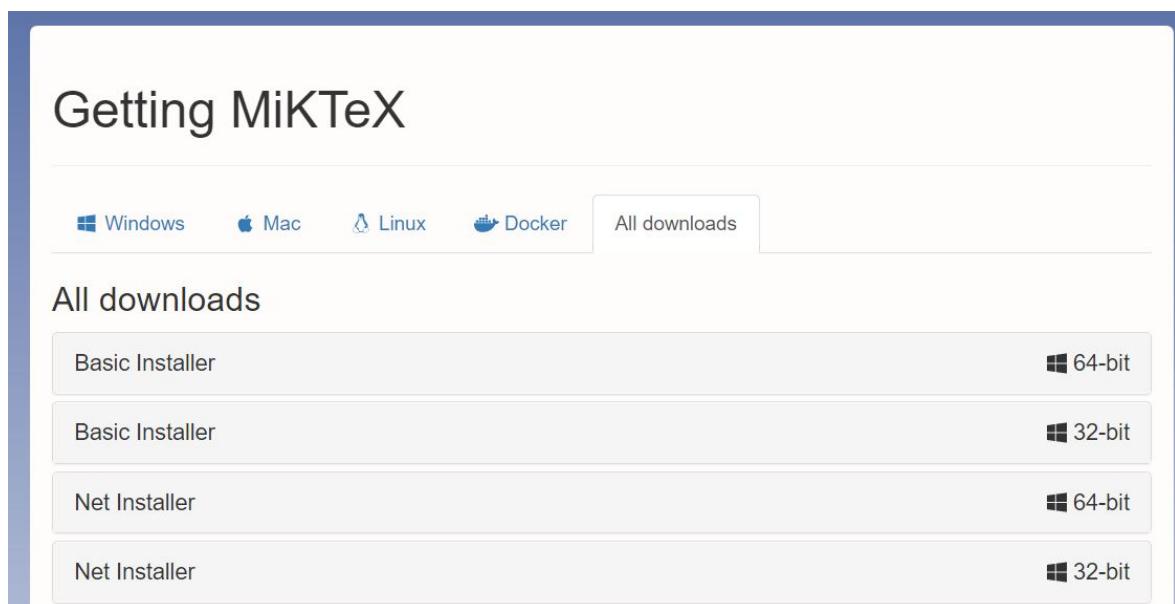
Tương tự, để tải và cài đặt các gói LaTeX (khi được hệ thống yêu cầu để chạy tập tin **.tex**), người dùng cũng có thể sử dụng **yum** hoặc **apt-get** kèm theo **install texlive-<tên gói>**, Linux sẽ tự động tìm kiếm, tải (nếu có) và cài đặt gói mở rộng trên.

2.1.2 Cài đặt L^AT_EX trên Windows

Trên nền Windows, ta có thể chọn TeXLive làm gói phân phối LaTeX, tuy nhiên, MiKTeX hỗ trợ, đồng bộ tốt hơn cho Windows và cũng miễn phí như TeXLive, nên đối với hệ điều hành này, ta sẽ chọn MiKTeX.

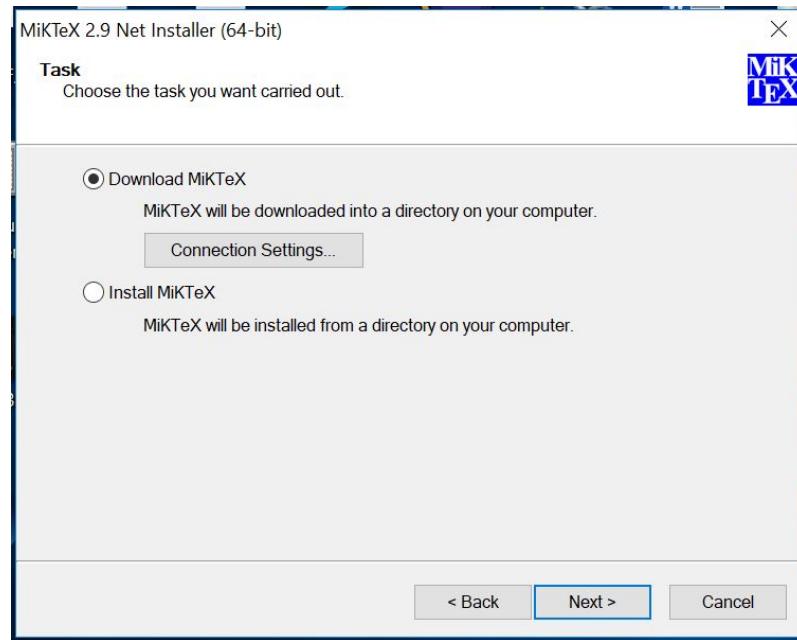
MiKTeX có thể được cài đặt qua các bước sau:

- *Bước 1:* Truy cập trang web <https://miktex.org/download>, để tải trình cài đặt (installer) cho MiKTeX. Click vào tab **All downloads** để chọn bản cài đặt phù hợp với hệ điều hành đang sử dụng. Nên chọn bản Net installer để có đầy đủ chức năng.

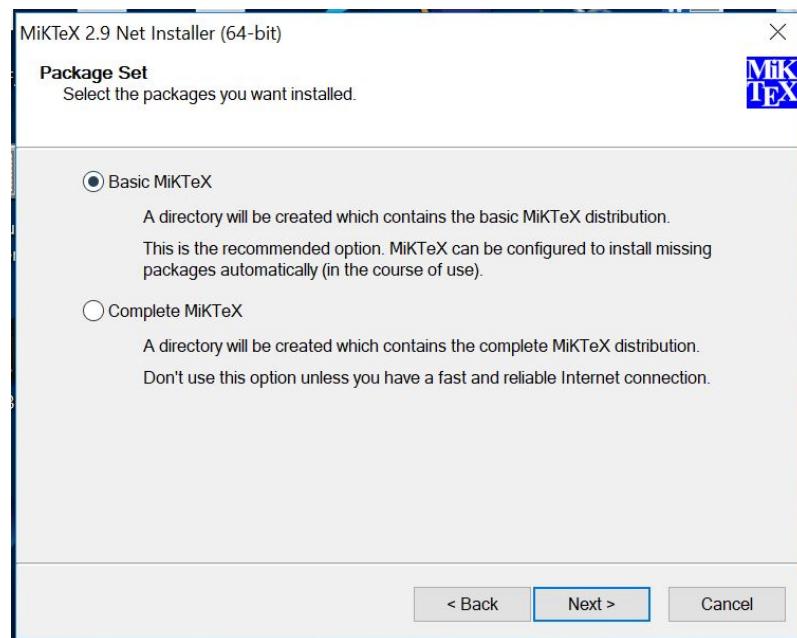
Hình 2.2: Giao diện trang tải MiKTeX

- *Bước 2:* Mở installer và tiến hành cài đặt, sau khi chấp nhận điều khoản sử dụng, ở bước tiếp theo, có hai lựa chọn cài đặt gói có sẵn trong máy (Install MikTeX), hay tải (download) các gói từ mạng (Download MiKTeX). Do đây là lần cài đặt đầu tiên, ta nên chọn tải gói về như minh họa ở hình 2.3.

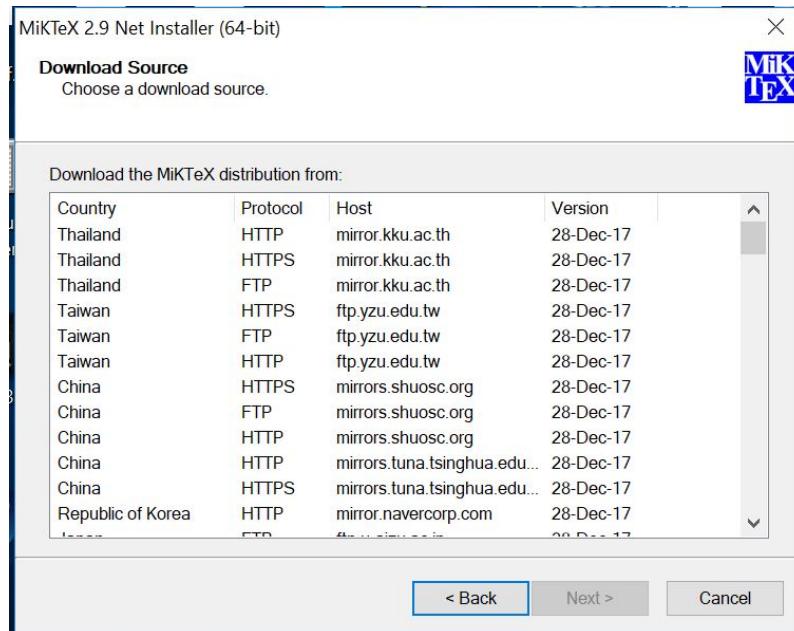
Hình 2.3: Chọn tải các gói từ mạng

- **Buộc 3:** Ta có hai tuỳ chọn Basic LaTeX (các gói cơ bản của LaTeX) hoặc Complete LaTeX (tất cả các gói chính thức của LaTeX), tuỳ theo tốc độ và nhu cầu sử dụng mà ta đưa ra lựa chọn, tuy nhiên, nên lựa chọn gói Basic để việc download được tiến hành nhanh chóng. MiKTeX có cơ chế tự động tải các gói còn thiếu, nếu phát hiện trong tập tin văn bản LaTeX sử dụng gói không có sẵn trong máy.

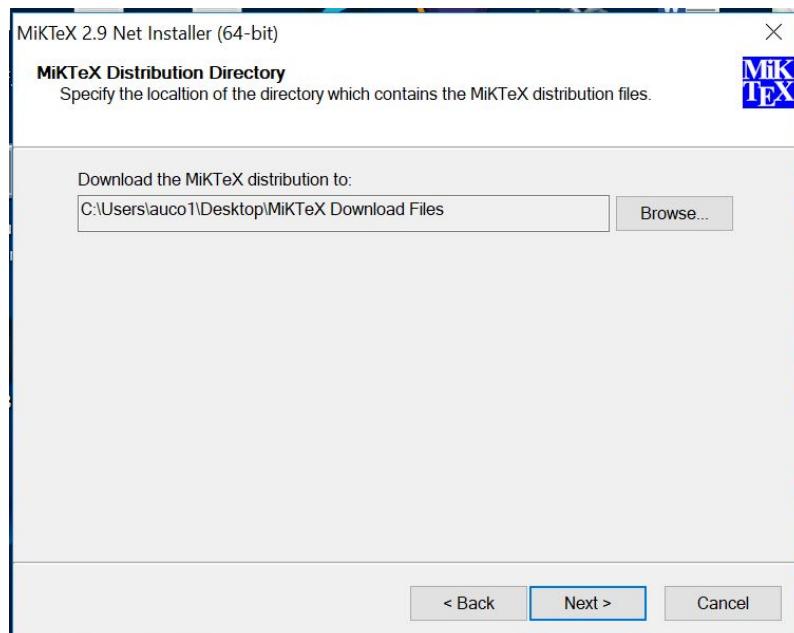
Hình 2.4: Chọn gói muốn tải

- *Bước 4:* Sau khi chọn loại gói, tiếp theo sẽ là danh sách các nguồn cung cấp gói, ta nên chọn nguồn gần nhất và giao thức FTP để đảm bảo tốc độ download.

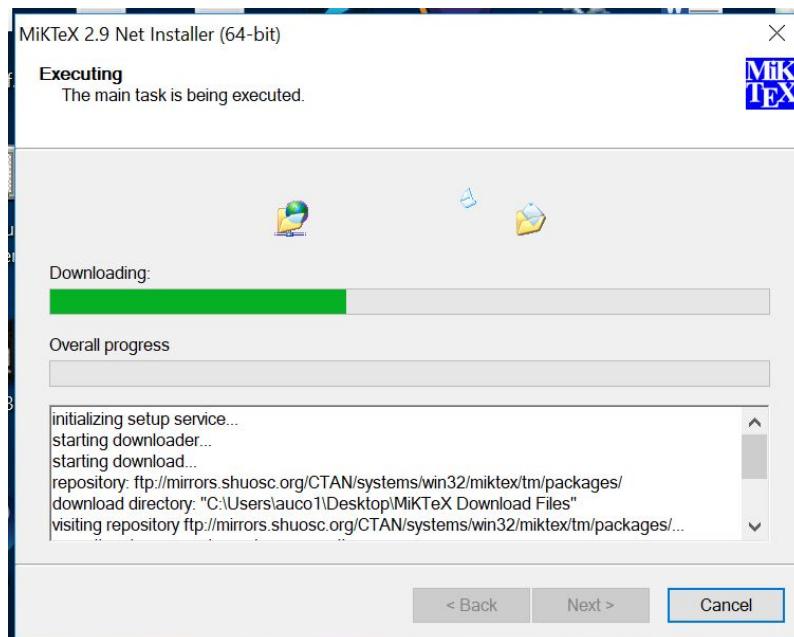
Hình 2.5: Chọn nguồn tải

- *Bước 5:* Ở bước này ta chỉ định đường dẫn tới thư mục mà ta muốn đặt các gói tải về.

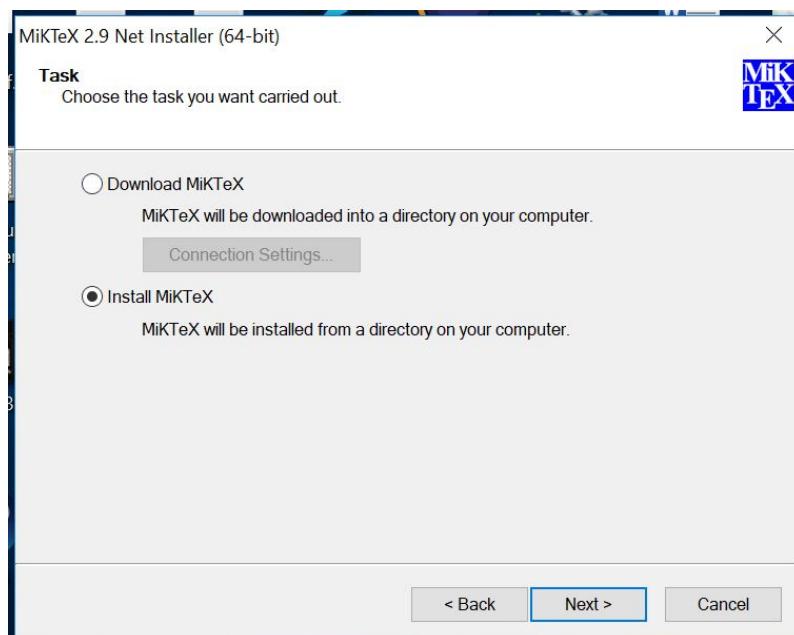
Hình 2.6: Chỉ định đường dẫn tới thư mục chứa gói đã tải về

Sau đó, chọn **Next**, bước kế tiếp là xác nhận thông tin, nếu không có gì cần thay đổi, ta bấm **Start** để tiến hành tải gói.

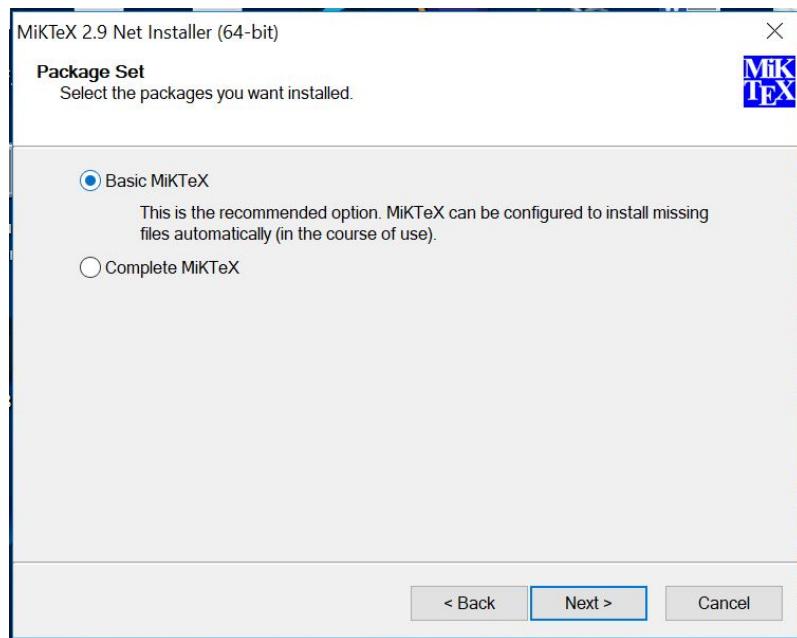
Hình 2.7: Quá trình download đang được tiến hành

- **Bước 6:** Lặp lại bước 2, nhưng lần này chọn tuỳ chọn **Install MiKTeX**.

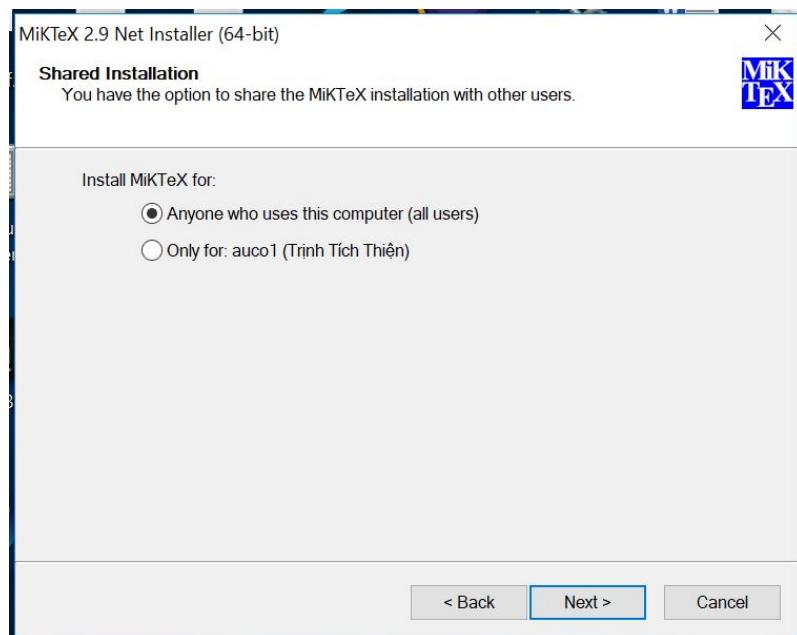
Hình 2.8: Chọn tuỳ chọn cài đặt MiKTeX

- *Bước 7:* Chọn gói cài đặt ứng với gói mà ta đã tải về ở bước 3.

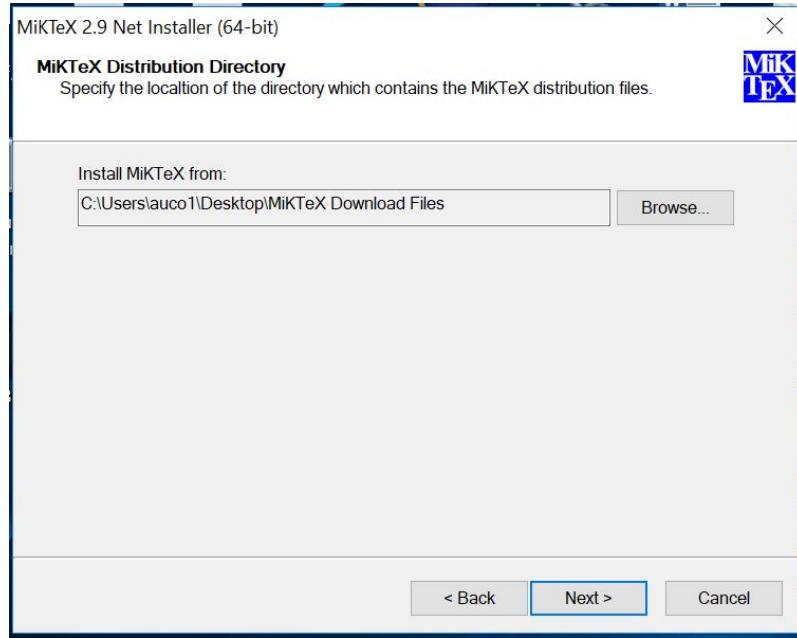
Hình 2.9: Chọn gói MiKTeX cần cài đặt

Sau đó, chọn quyền truy cập MiKTeX cho phép ai cũng sử dụng được (Anyone...) hoặc chỉ tài khoản hiện tại (Only for:...).

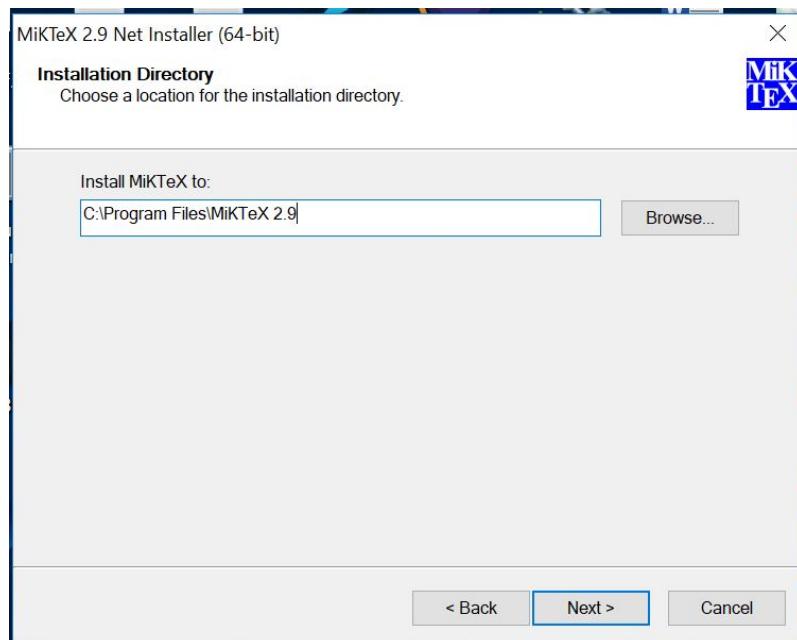
Hình 2.10: Chọn quyền truy cập MiKTeX

- *Bước 8:* Tiếp theo, trỏ đường dẫn tới thư mục mà ta đã tải các gói về.

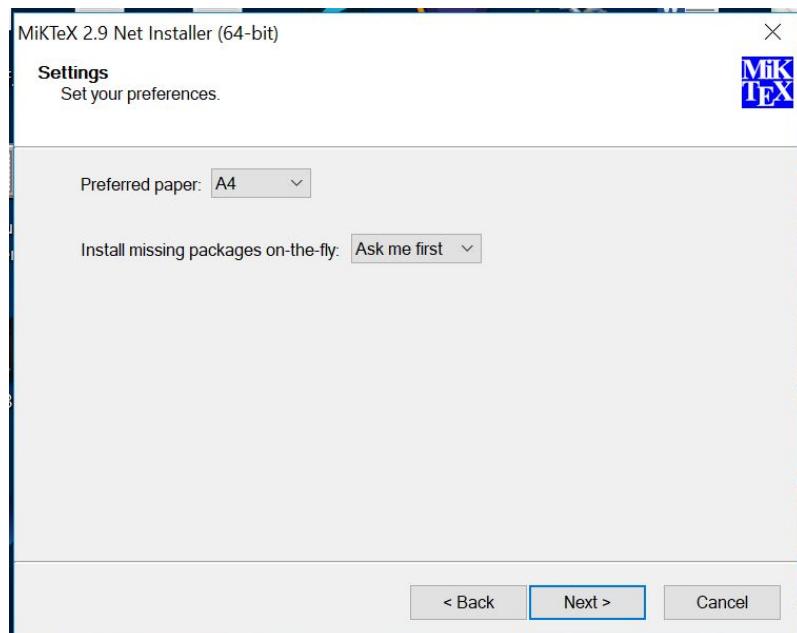
Hình 2.11: Trỏ đường dẫn tới thư mục chứa các gói

Sau đó, chọn đường dẫn tới thư mục ta muốn cài đặt MiKTeX.

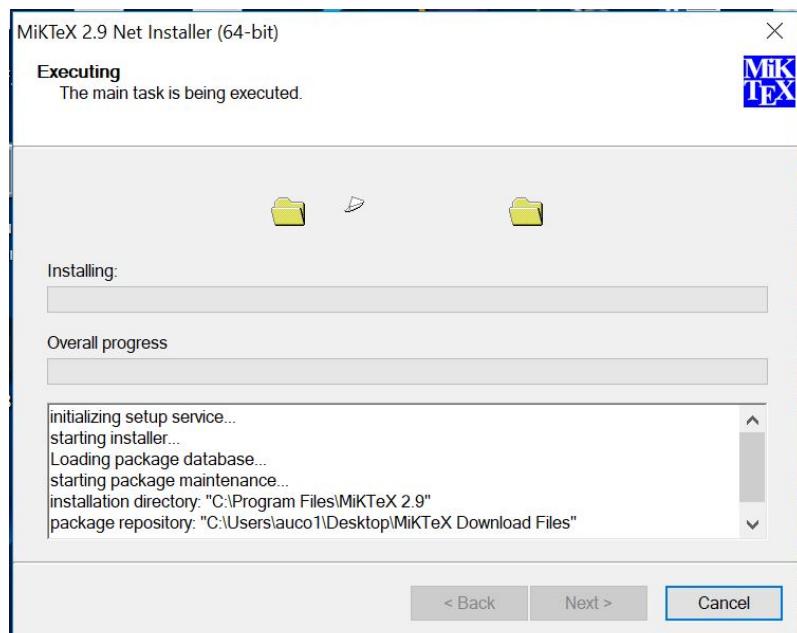
Hình 2.12: Chọn thư mục cài đặt

- *Bước 9:* Ở bước này ta chọn khổ giấy mặc định (ở đây chọn A4) và các tuỳ chọn cho phép (Yes) hay không cho phép (No) hệ thống tự động tải g còn thiếu hoặc hỏi ý kiến trước khi tải (Ask me first).

Hình 2.13: Chọn khổ giấy mặc định và tự động tải

- *Bước 10:* Tới bước xác định thông tin, ta bấm **Start** để tiến hành cài đặt nếu không cần phải thay đổi gì.

Hình 2.14: Quá trình cài đặt đang được tiến hành

Sau khi cài đặt hoàn tất, thông báo cài đặt sẽ hiện lên, ta chọn **Close** để kết thúc quá trình cài đặt.

Khi đã hoàn tất cài đặt MiKTeX, ta cần chọn trình soạn thảo LaTeX hỗ trợ Windows, ngoài các trình bản quyền, ta cũng có các trình mã nguồn mở, miễn phí. Trong các trình soạn thảo LaTeX mã nguồn mở cho Windows, TeXstudio được sử dụng thường xuyên nhất, người dùng quan tâm có thể tham khảo và tải trình soạn thảo này tại <https://www.texstudio.org/>.

2.2 Hướng dẫn sơ lược

2.2.1 Đặc điểm của L^AT_EX

Khác với các trình soạn thảo hay xử lý văn bản ngày nay, cho phép ta được nhìn thấy hình thức trình bày của văn bản trong quá trình soạn thảo (hay còn được gọi là “**WYSIWYG**”), với LaTeX, ta để việc thiết kế, định dạng cho các macro bằng việc sử dụng các câu lệnh để đánh dấu (hay mô tả, định danh) ý nghĩa, mục đích của nội dung mà ta soạn thảo, cũng giống như HTML.

Sử dụng các câu lệnh của LaTeX, ta viết ra một tập tin chứa nội dung và các “mô tả” đó bằng các trình soạn thảo hỗ trợ, các tập tin đó có tên mở rộng (extension) là **.tex** hay còn được gọi là tập tin đầu vào LaTeX (input file). Các tập tin đầu vào sau đó sẽ được biên dịch ra mã TeX bởi các trình soạn thảo, sử dụng các macro và định nghĩa có trong gói phân phối và xây dựng/chạy (build) thành tập tin văn bản (dvi, pdf,...) dùng để đọc và in. Ta lấy ví dụ một đoạn văn bản sau:

Tiêu đề của văn bản này

Nguyễn Văn A

Tháng 9 2015

Hello World!

Với các trình xử lý văn bản **WYSIWYG**, trước tiên ta sẽ chọn font, cỡ chữ,... cũng như các hiệu ứng khác nhau nhằm gợi ý người đọc ý nghĩa của nội dung (ví dụ tên người thì in nghiêng, tiêu đề cỡ chữ to, in đậm, cảng lè giữa,...). Đối với LaTeX, ta sẽ trình bày trong tập tin đầu vào như sau:

```
\documentclass{article}
\usepackage[utf8]{inputenc}
\usepackage[vietnamese]{babel}
\title{Tiêu đề của văn bản này}
\author{Nguyễn Văn A}
\date{Tháng 9 2015}
\begin{document}
\maketitle
Hello World!
\end{document}
```

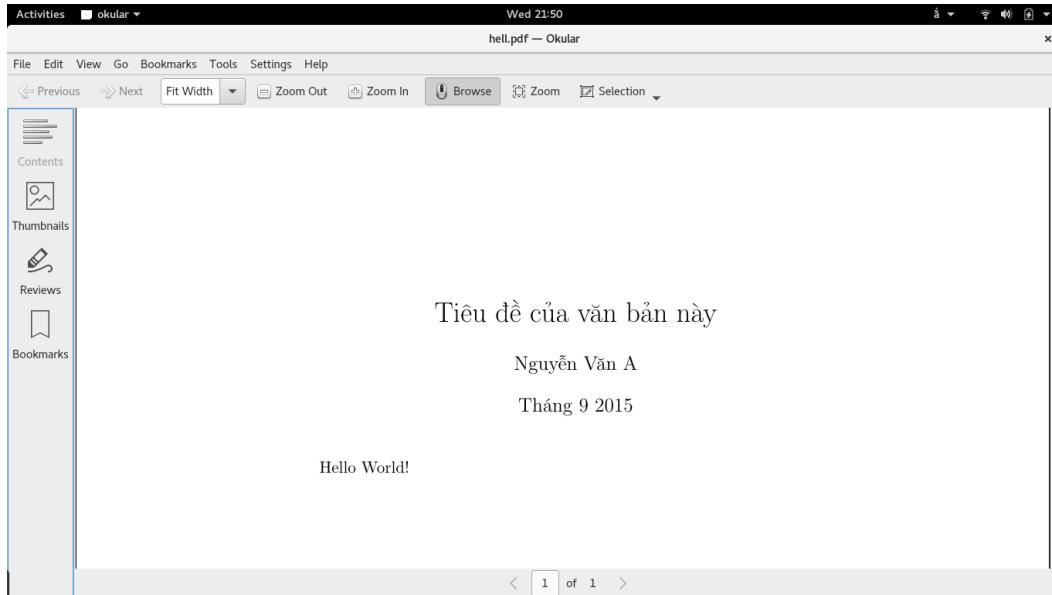
Bằng việc khai báo như trên, ta như ngụ ý với LaTeX rằng:

- Văn bản này là một bài báo (article).
- Sử dụng gói `inputenc` với tuỳ chọn (option) `utf8` để xử lý các kí tự UTF-8¹.
- Sử dụng gói `babel` với tuỳ chọn `vietnamese` hỗ trợ định dạng tiếng Việt.
- Tiêu đề của nó là “Tiêu đề của văn bản này”.
- Người viết là “Nguyễn Văn A”.
- Văn bản được viết vào tháng 9, 2015.
- Nội dung văn bản bao gồm tiêu đề và Hello World!

Dựa vào những mô tả trên, hệ thống biên dịch sẽ tìm kiếm định nghĩa của các câu lệnh trên trong tập tin của lớp (class) `article` (tức lớp LaTeX dùng để viết bài báo), lớp là một gói tập tin đặc biệt của LaTeX, định nghĩa các câu lệnh cơ bản và cần thiết cho một văn bản. Ngoài ra, hệ thống còn tìm kiếm trong gói `babel` và `inputenc` cách định dạng và mã hoá tiếng Việt. Sau khi chạy (build) tập tin `.tex` trên ta được văn bản như hình 2.15.

LaTeX tự động đưa ra những định dạng khác nhau cho từng đối tượng của văn bản mà không cần ta đích thân làm công việc đó. Tất cả những gì cần làm là nhập nội dung và “nói” cho LaTeX biết nội dung đó thật ra là gì. Là tiêu đề, hay nội dung bình thường của bài báo.

¹UTF-8 là phương thức mã hoá phổ biến để miêu tả bảng mã Unicode trong bộ nhớ

Hình 2.15: Kết quả sau khi chạy tập tin đầu vào

Như đã đề cập ở 1.3, LaTeX và TeX đã giới thiệu khái niệm logical design, tức người dùng chỉ nên tập trung vào cấu trúc logic và nội dung văn bản hơn là định dạng, trái với visual design (hay còn được gọi là thiết kế hình ảnh) thường thấy ở các trình soạn thảo WYSIWYG. Đối với các văn bản ngắn, cần đòi hỏi nhiều hiệu ứng, các trình soạn thảo WYSIWYG là thích hợp, nhưng khi đối diện với các văn báo cáo khoa học, với nhiều ký hiệu và phương trình phức tạp, các trình soạn thảo thông thường sẽ khiến người dùng tốn nhiều công sức trong việc tìm kiếm, bổ sung, định dạng các ký hiệu và phương trình đó.

Bên cạnh các ký hiệu khoa học, LaTeX còn hỗ trợ các câu lệnh và gói² cho phép người dùng tạo siêu liên kết (hyperlink) đến nội bộ văn bản hoặc bên ngoài, tự động tổng hợp và tạo danh mục hình ảnh, bảng, mục lục chỉ với một câu lệnh duy nhất, tạo, trình bày, kiểm soát danh sách tài liệu tham khảo (reference hay bibliography), và giúp bố cục trình bày được đồng nhất xuyên suốt văn bản.

Ta xét một ví dụ sau:

$$\mathcal{L}_{quarks} = [i\bar{\psi}_r \gamma^\mu \partial_\mu \psi_r - m\bar{\psi}_r \psi_r] + [i\bar{\psi}_b \gamma^\mu \partial_\mu \psi_b - m\bar{\psi}_b \psi_b] + [i\bar{\psi}_g \gamma^\mu \partial_\mu \psi_g - m\bar{\psi}_g \psi_g]$$

Đối với các trình soạn thảo thông thường, ta sẽ phải tốn nhiều thời gian chỉ để tìm kiếm các ký tự, chỉnh sửa các dấu gạch (—) sao cho phù hợp, hoặc để nhanh gọn, có thể chụp phương trình trên ở đâu đó và bổ sung vào văn bản như một ảnh kèm vào

²Một số gói không có sẵn trong gói phân phối và phải được tải bổ sung

nội dung nhưng khi đó ta cũng không thể chỉnh sửa được. Để hiển thị phương trình trên bằng LaTeX, ta chỉ cần nhập:

```
\mathcal{L}_{quarks} = \left[ i\bar{\psi}_r\gamma^\mu \partial_\mu \psi_r - m\bar{\psi}_r\psi_r \right] + \left[ i\bar{\psi}_b\gamma^\mu \partial_\mu \psi_b - m\bar{\psi}_b\psi_b \right] + \left[ i\bar{\psi}_g\gamma^\mu \partial_\mu \psi_g - m\bar{\psi}_g\psi_g \right]
```

Dùng là khi nhìn vào lệnh LaTeX sẽ thấy phức tạp hơn, nhưng rõ ràng việc này giúp ta dễ dàng chỉnh sửa nếu có sai sót cũng như không cần phải bỏ công định dạng. Khi ta biết rõ được chức năng của từng câu lệnh trên, việc đánh ra những công thức phức tạp như vậy sẽ đơn giản và tiết kiệm thời gian hơn nhiều so với sử dụng các trình soạn thảo truyền thống.

Tuy nhiên, không thể phủ định khuyết điểm của LaTeX đó là: ta chỉ có thể biết được văn bản trông như thế nào sau khi hoàn tất quá trình biên dịch tập tin đầu vào. Người dùng có xu hướng muốn nhìn thấy kết quả tức thì khi họ soạn thảo để dễ dàng kiểm soát cả nội dung lẫn định dạng. Các trình soạn thảo LaTeX và máy tính ngày nay đã phần nào giải quyết được vấn đề trên, vì việc biên dịch và xử lý tập tin LaTeX giờ đã diễn ra gần như tức thì, chỉ với một nút bấm hay phím tắt, người soạn thảo có thể thấy được ngay văn bản đã định dạng của mình. Các trình soạn thảo nền web thậm chí còn cung cấp giao diện soạn thảo song song, giúp ta thấy văn bản kết quả cùng lúc với câu lệnh đánh ra.

2.2.2 Soạn thảo văn bản

Phần hướng dẫn dưới đây được tham khảo từ [22]. Người dùng có thể vào trang hướng dẫn của ShareLaTeX³, các diễn đàn như TeX Stack Exchange⁴ hoặc tài liệu [1] và [4] để tham khảo thêm nhiều tính năng và câu lệnh cũng như đặt câu hỏi về TeX và LaTeX.

³<https://www.sharelatex.com/learn>

⁴<https://tex.stackexchange.com/>

Cấu trúc cơ bản của một tập tin **LATEX**

Điều đầu tiên ta cần làm là tạo một tập tin **.tex**, sử dụng bất kì trình soạn thảo nào (ưu tiên sử dụng các trình soạn thảo LaTeX vì chúng sẽ hỗ trợ gợi ý, tự động điền câu lệnh, highlight từ khoá và có các công cụ biên dịch). Ta xét ví dụ cơ bản sau:

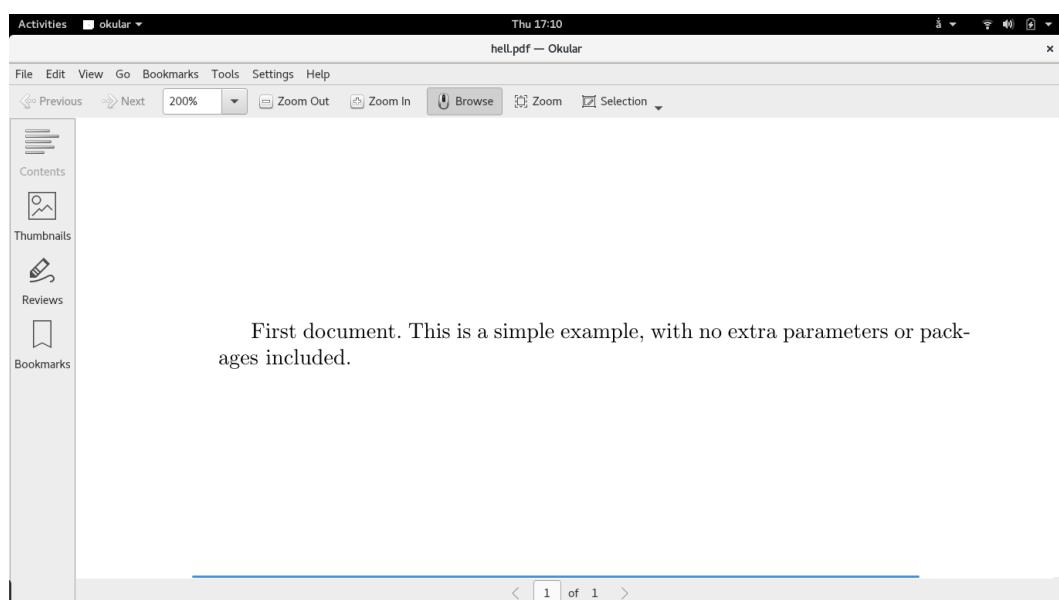
```
\documentclass{article}
```

```
\begin{document}
```

First document. This is a simple example, with no extra parameters or packages included.

```
\end{document}
```

Và kết quả.

Hình 2.16: Ví dụ một văn bản LaTeX đơn giản

Ta có thể thấy LaTeX tự động canh lề và thu hẹp đầu dòng cho đoạn văn. Khi viết tập tin đầu vào, điều đầu tiên ta cần làm là khai báo lớp của văn bản với câu lệnh **\documentclass[option]{class}**, trong đó, *option* đóng vai trò như thông số (hoặc *tuỳ chọn, tính năng*) của lớp có thể được bỏ trống, mỗi lớp sẽ có các *option* khác nhau, và *class* là tên của lớp mà ta muốn sử dụng. Thông thường, tên lớp sẽ ứng với loại văn bản mà người dùng muốn soạn thảo như **article** (bài báo) hoặc **book** (sách), **report** (báo cáo),... Mỗi lớp sẽ có thêm các câu lệnh hoặc môi trường riêng (ngoài các câu lệnh chung cơ bản) quyết định định dạng và bố cục tổng thể của văn bản.

Tiếp đến là nội dung, nội dung bình thường của văn bản sẽ được viết giữa hai câu lệnh `\begin{document}` và `\end{document}`, bất kì câu lệnh hay nội dung nào được đánh vào giữa hai câu lệnh này đều được xem là “thân” (body) của văn bản và sẽ được hiển thị trong kết quả.

Tiếp theo, ta quay lại ví dụ đầu tiên ở [2.2.1](#) với một số thay đổi:

```
\documentclass[12pt, a4paper]{article}
\usepackage[utf8]{inputenc}
\usepackage[vietnamese]{babel}
\title{Tiêu đề của văn bản này}
\author{Nguyễn Văn A}
\date{Tháng 9 2015}
\begin{document}
\maketitle
Hello World!
\end{document}
```

Trong một tập tin LaTeX, phần trước câu lệnh `\begin{document}` được gọi là *tiền tố* (*preamble*). Ở phần tiền tố này, ta tiến hành các khai báo lớp, gói và sử dụng các câu lệnh với mục đích cung cấp thông số dưới dạng *từ khoá-giá trị* (*key-value*) hoặc nội dung (nếu có) cho gói và lớp.

```
\documentclass[12pt, a4paper]{article}
```

Ở đây lớp `article` đã được khai báo thêm hai tuỳ chọn, đó là `a4paper` và `12pt`. Các tuỳ chọn này phải được cách nhau bởi dấu phẩy (,). Trong ví dụ này, `12pt` là cỡ chữ, còn `a4paper` là khổ giấy sẽ được in ra trong văn bản đầu ra (output), ở đây là khổ giấy A4. Lớp `article` hỗ trợ các cỡ chữ `9pt`, `10pt`, `11pt` và `12 pt`, nếu để trống, mặc định sẽ là `10pt`. Ngoài khổ giấy A4, `article` còn hỗ trợ nhiều khổ giấy khác như `letterpage`, mọi chi tiết về các tuỳ chọn và thông tin của lớp này và tất cả các lớp cơ bản của LaTeX đều nằm trong tài liệu hướng dẫn [[7](#)].

```
\usepackage[utf8]{inputenc}
\usepackage[vietnamese]{babel}
```

Hai câu lệnh `\usepackage[option]{package}` cũng tương tự như `\documentclass` với hai đầu vào `option`, là các tuỳ chọn thêm không bắt buộc, và `package` là tên gói ta

muốn sử dụng. Không như `\documentclass` vốn là câu lệnh bắt buộc (và phải luôn được khai báo đầu tiên), ta không nhất thiết phải khai báo gói, tuy nhiên, khai báo gói vẫn rất cần thiết vì sẽ có trường hợp (nếu không muốn nói là thường xuyên) ta cần các gói bên ngoài bổ sung thêm nhiều chức năng cho LaTeX để hoàn thành các văn bản phức tạp.

Ví dụ trên sử dụng gói `inputenc`, đây là gói chứa các bộ mã hoá (encoding) các kí tự văn bản, tùy chọn `utf8` báo cho gói biết dùng chuẩn mã hoá UTF-8, ta thường không lường trước được trong văn bản sẽ xuất hiện kí tự đặc biệt gì hay không, cho nên gói này thường xuyên được sử dụng trong các văn bản. Gói tiếp theo là gói hỗ trợ đa ngôn ngữ `babel`. Khi văn bản có xuất hiện ngôn ngữ không phải tiếng anh, `babel` sẽ kết hợp với `inputenc` để xử lý ngôn ngữ đó, tùy chọn của gói `babel` phần nhiều là tên của các ngôn ngữ được định nghĩa trong tập tin của gói (như `vietnamese` hay `english`).

Mọi chi tiết của hai gói trên người dùng có thể tham khảo trong tài liệu hướng dẫn của từng gói `inputenc` [9], `babel` [15].

```
\title{Tiêu đề của văn bản này}
\author{Nguyễn Văn A}
\date{Tháng 9 2015}
```

Ba câu lệnh này cung cấp nội dung cho lớp `article` định dạng, chính vì thế chúng chỉ nên được đặt ở tiền tố, dựa trên định nghĩa của từng câu lệnh này, trong tập tin định nghĩa của lớp, mà LaTeX sẽ tiến hành định dạng mẫu nội dung được “đánh dấu”. Dùng như tên gọi, `\title{text}` dùng để cung cấp cho lớp tiêu đề văn bản, `\author{text}` là tác giả và `\date{text}` là thời gian văn bản được viết. Ba khai báo trên sẽ không xuất hiện trong văn bản đầu ra cho tới khi người dùng nhập lệnh `\maketitle` trong `\begin{document}`. Khi bắt gặp câu lệnh `\maketitle`, LaTeX sẽ định dạng các thông tin được cung cấp ở tiền tố và in ra kết quả.

Các định dạng cơ bản

Ta sẽ điểm qua ba câu lệnh định dạng cơ bản trong LaTeX:

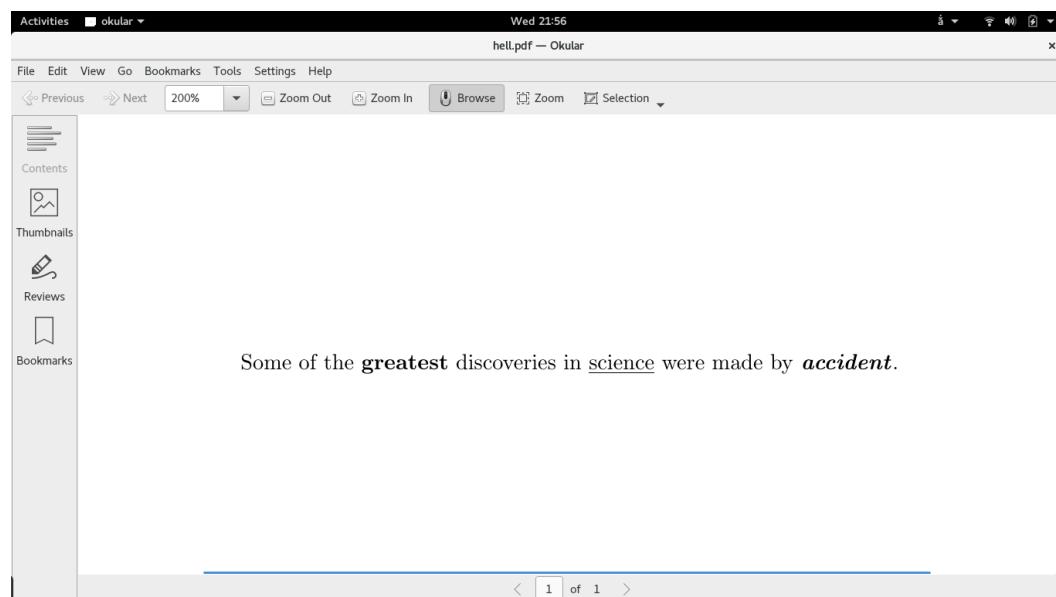
- **In đậm (Bold):** Nhập đoạn cần in đậm vào câu lệnh `\textbf{text}` (viết tắt của text bold font).

- In nghiêng (Italics): Ta sử dụng câu lệnh `\textit{text}` để đánh dấu đoạn văn bản cần in nghiêng.
- Gạch dưới (Underline): Câu lệnh `\underline{text}` giúp đánh dấu đoạn văn bản cần gạch dưới.

Ví dụ một đoạn sử dụng các lệnh trên như sau:

```
\begin{document}
Some of the \textbf{greatest}
discoveries in \underline{science}
were made by \textbf{\textit{accident}}.
\end{document}
```

Kết quả cho ra:

Hình 2.17: Văn bản đầu ra được định dạng bằng các lệnh cơ bản

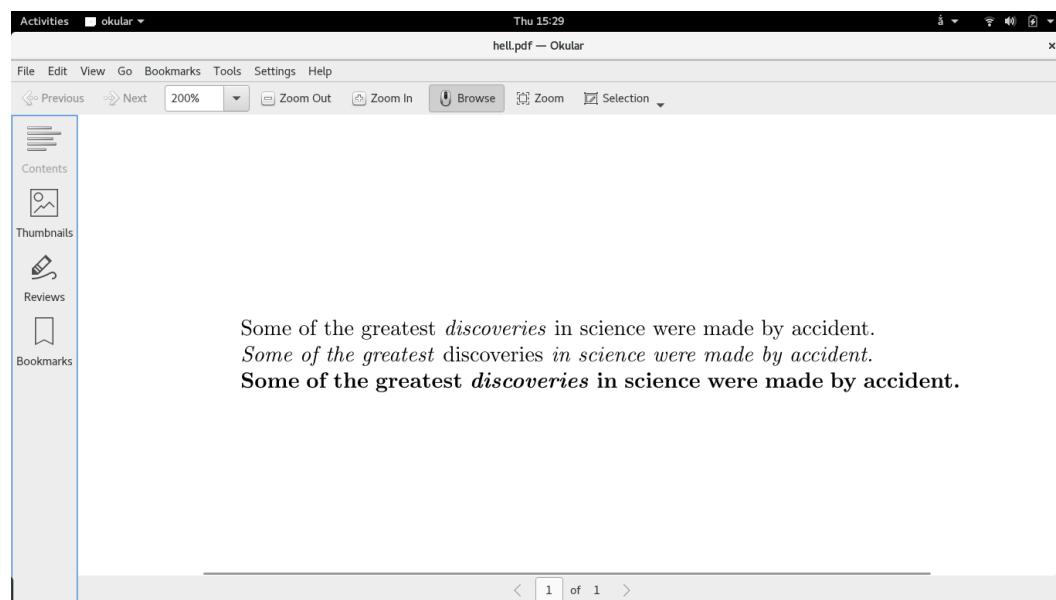
Ngoài ba câu lệnh trên, ta còn có `\emph{text}`, câu lệnh này sẽ định dạng đầu vào của nó phụ thuộc vào tình trạng định dạng của đoạn văn chứa nó, với đoạn văn có định dạng bình thường, `\emph` sẽ định dạng in nghiêng, dưới đây là ví dụ sử dụng câu lệnh ở các trường hợp khác nhau:

```
\begin{document}
Some of the greatest \emph{discoveries}
in science
were made by accident.

\textit{Some of the greatest \emph{discoveries}}
in science
were made by accident.}

\textbf{Some of the greatest \emph{discoveries}}
in science
were made by accident.}

\end{document}
```


Hình 2.18: Ví dụ cho câu lệnh \emph

Ở ví dụ hình 2.17, ta thấy mặc dù nội dung trong tập tin đầu vào có xuống dòng (linebreak) ở nhiều nơi, nhưng văn bản kết quả lại chỉ là một dòng duy nhất. Thông thường, LaTeX sẽ không xử lý “xuống dòng” trong văn bản nội dung, nếu ta cần phải xuống dòng ở một đoạn cụ thể nào đó, ta phải nhấn ENTER hai lần (xuống dòng hai lần) tại đoạn đó như ví dụ ở hình 2.18 hoặc sử dụng \\ hay \par tại nơi ta muốn xuống dòng như ví dụ sau.

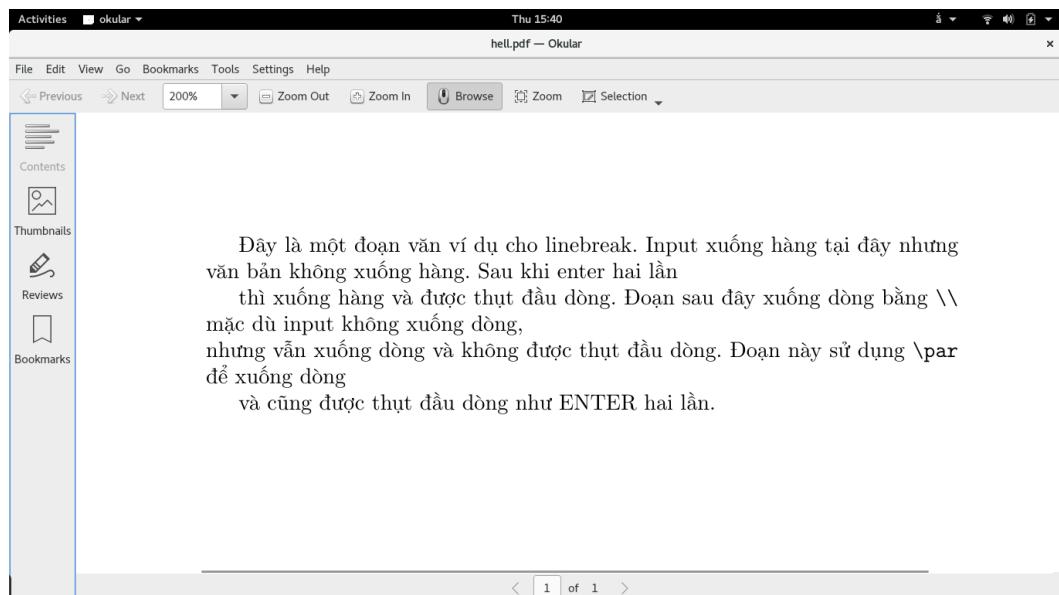
```
\begin{document}
```

Đây là một đoạn văn ví dụ cho linebreak. Input xuống hàng tại đây nhưng văn bản không xuống hàng. Sau khi enter hai lần

thì xuống hàng và được thụt đầu dòng. Đoạn sau đây xuống dòng bằng \\verb=\|= mặc dù input không xuống dòng, \\ nhưng vẫn xuống dòng và không được thụt đầu dòng.

Đoạn này sử dụng \\verb=\par= để xuống dòng \\par và cũng được thụt đầu dòng như ENTER hai lần.

```
\end{document}
```


Hình 2.19: Ví dụ xuống dòng

Ta thấy văn bản đầu ra chỉ xuống dòng ở những nơi có ENTER hai lần, dấu \\ và câu lệnh \\par. Những nơi có ENTER chỉ một lần, LaTeX không cho xuống dòng và tiếp tục in thẳng cho tới khi hết chiều dài cho phép của một dòng. ENTER hai lần tương đương với câu lệnh \\par, ngoài xuống dòng còn tiến hành canh chỉnh cho đoạn văn tiếp theo, dấu \\ chỉ đơn thuần là cho xuống dòng. Ta thấy trong ví dụ hình 2.19, sau ENTER hai lần, dòng đầu của đoạn cũng thụt vào như \\par.

Mặc định, văn bản Latex luôn ở chế độ canh đều (justify), nhưng nếu chúng ta muốn canh trái, phải hoặc giữa, LaTeX cũng cung cấp các câu lệnh và môi trường cho việc đó như ví dụ sau:

```
\begin{center}
```

Hello, here is some text without a meaning. This text should show what a printed text will look like at this place. If you read this text, you will get no information.

```
\end{center}
```

```
\begin{flushleft}
```

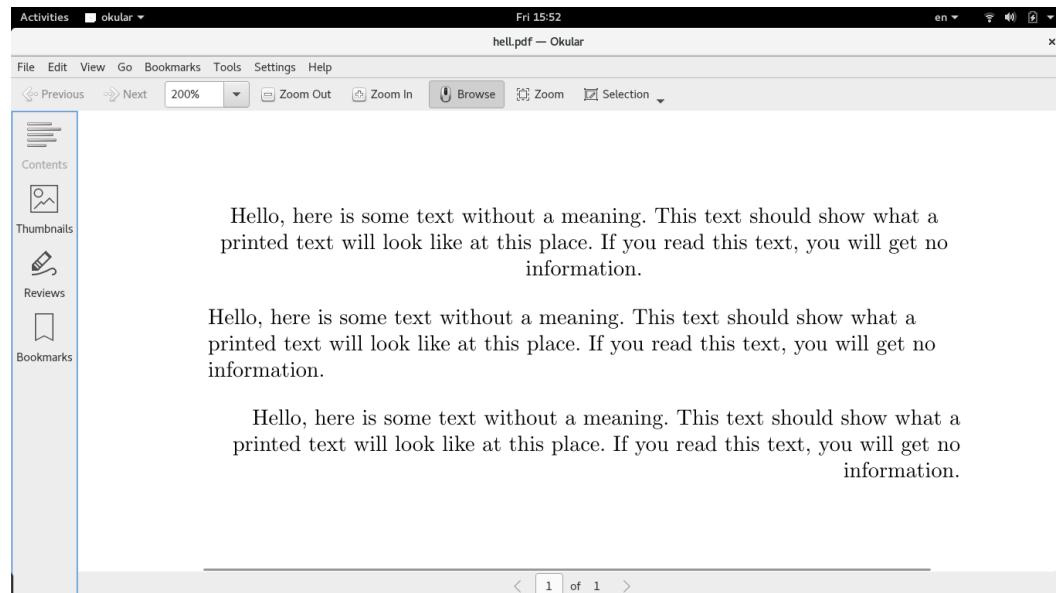
Hello, here is some text without a meaning. This text should show what a printed text will look like at this place. If you read this text, you will get no information.

```
\end{flushleft}
```

```
\begin{flushright}
```

Hello, here is some text without a meaning. This text should show what a printed text will look like at this place. If you read this text, you will get no information.

```
\end{flushright}
```


Hình 2.20: Ví dụ canh vị trí

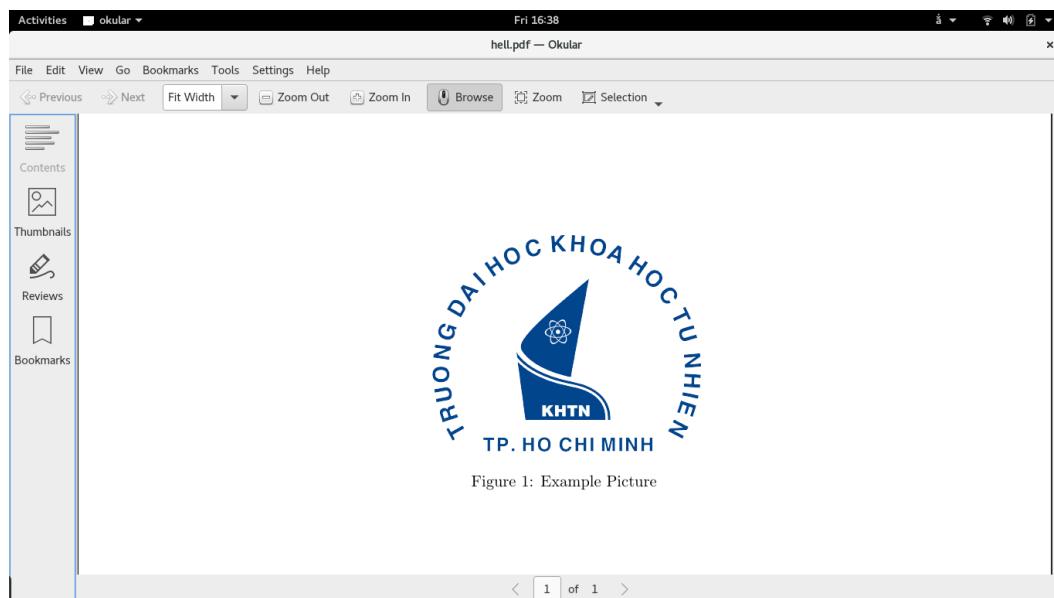
Như có thể thấy, ta chỉ cần đặt đoạn văn bản cần căn chỉnh vào giữa hai câu lệnh `\begin{env}... \end{env}`, trong đó env là tên của môi trường (environment) canh chỉnh: **center**, **flushleft** hoặc **flushright**.

Thêm hình ảnh và tạo bảng

Dưới đây là đoạn input ví dụ cho việc thêm hình ảnh.

```
\documentclass{article}
\usepackage{graphicx}
\graphicspath{ {image/} }

\begin{document}
\begin{figure}[h]
\centering
\includegraphics[width=0.5\textwidth]{logo}
\caption{Example Picture}
\end{figure}
\end{document}
```


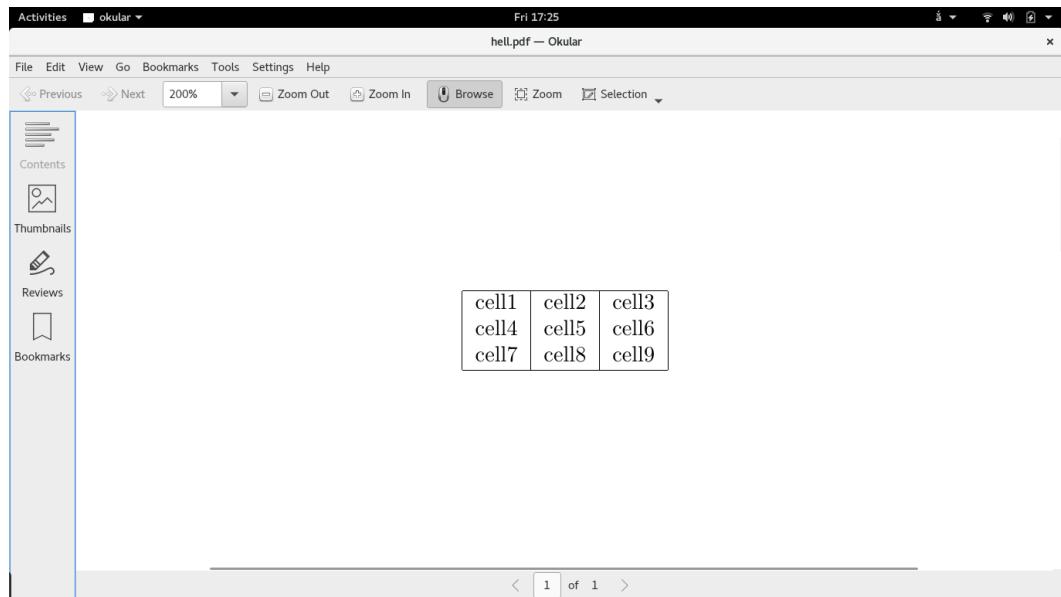
Hình 2.21: Ví dụ thêm hình trong văn bản

LaTeX cần phải tải (load) gói `graphicx` để thêm hình ảnh, đây là một trong số các gói cơ bản nên sẽ kèm theo trong gói phân phối của LaTeX. Để sử dụng gói này, ta chỉ việc khai báo `\usepackage{graphicx}`, tiếp theo là khai báo đường dẫn chứa tập tin hình bằng câu lệnh `\graphicspath{...}` trong phần tiền tố. Tại vị trí cần thêm hình, ta sử dụng môi trường `figure` với cú pháp `\begin{figure}[placement] ... \end{figure}`, trong đó, `placement` là vị trí đặt hình, ví dụ ở hình 2.21 sử dụng

h, tức đặt hình tại vị trí đặt câu lệnh (so với các đối tượng khác trong tập tin `.tex`). `\includegraphics[option]{name}` chính là câu lệnh thêm hình ảnh, với `option` ta có thể tùy chỉnh thông số (không bắt buộc) cho hình dưới dạng từ khoá-giá trị, ví dụ `width=0.9\textwidth`, tức chiều rộng hình bằng 0.9 chiều dài tối đa của 1 dòng trong văn bản, và `name` là tên hình ảnh ta muốn thêm. Câu lệnh `\caption{}` cho phép ta đặt chú thích cho hình, câu lệnh sẽ tự động đánh số và nhãn (label) tùy theo ngôn ngữ hiện hành, ở ví dụ `\caption{Figure 1}` trước chú thích hình.

Tiếp tục xét ví dụ tạo bảng trong LaTeX.

```
\begin{center}
\begin{tabular}{ |c|c|c| }
\hline
cell1 & cell2 & cell3 \\
cell4 & cell5 & cell6 \\
cell7 & cell8 & cell9 \\
\hline
\end{tabular}
\end{center}
```


Hình 2.22: Ví dụ tạo bảng

Ta sử dụng môi trường `tabular` để tạo bảng với cú pháp `\begin{tabular}{cols}.. .\end{tabular}`, trong đó, `cols` là nơi ta khai báo số cột, canh chỉnh (trái, phải, giữa)

và đường phân cách. Trong ví dụ ở hình 2.22, { |c|c|c| } ngũ ý bảng có 3 cột, nội dung của cột được canh giữa (center), ngoài c ta còn có các khai báo khác như l và r ứng với trái (left) và phải (right), kí hiệu | ám chỉ giữa mỗi cột sẽ có một đường gạch đơn dọc phân cách. Trong môi trường ***tabular***, ta tiến hành soạn nội dung bảng với & đánh dấu sang cột mới và \\ đánh dấu sang dòng mới. \hline là câu lệnh bao LaTeX thêm đường kẻ ngang (ở vị trí đặt câu lệnh) cho bảng.

Dể biết thêm nhiều câu lệnh liên quan tới việc thêm hình ảnh và tạo bảng, người dùng có thể tham khảo thêm tại trang web hướng dẫn của [ShareLaTeX](#) hoặc [1] và [4].

Chương và đề mục

Mỗi loại văn bản sẽ có cấu trúc sắp xếp nội dung khác nhau, tuy nhiên cách sắp xếp cơ bản nhất vẫn là chương (chapter) và đề mục (section).

```
\chapter{First Chapter}
```

```
\section{Introduction}
```

This is the first section.

```
  Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit.
  Etiam lobortis facilisis sem. Nullam nec mi et
  neque pharetra sollicitudin. Praesent imperdietmi nec ante.
  Donec ullamcorper, felis non sodales...
```

```
\section{Second Section}
```

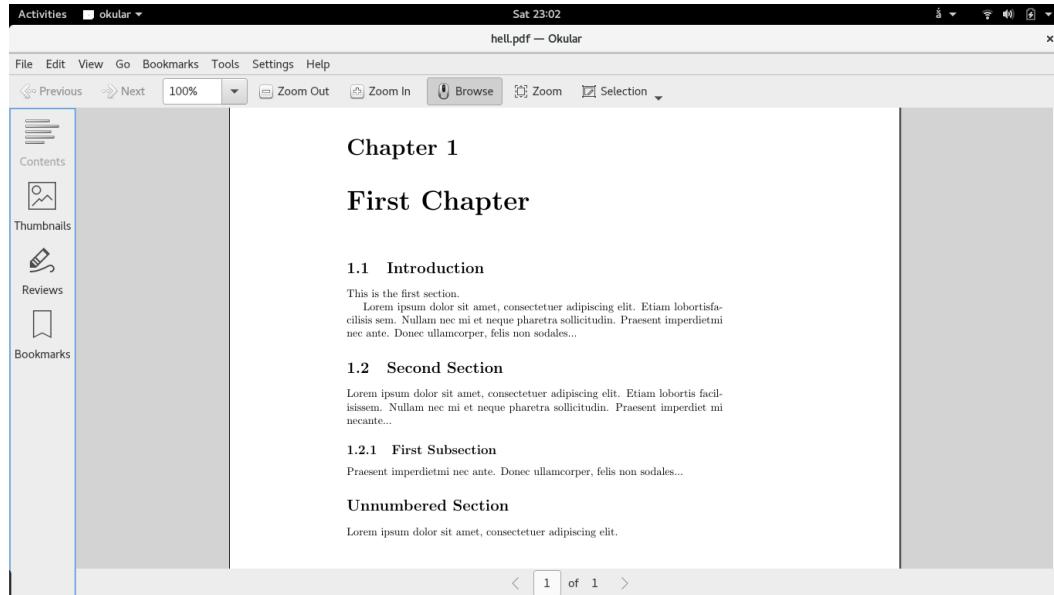
```
  Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit.
  Etiam lobortis facilisissem. Nullam nec mi et neque pharetra
  sollicitudin. Praesent imperdiet mi necante...
```

```
\subsection{First Subsection}
```

Praesent imperdietmi nec ante. Donec ullamcorper, felis non sodales...

```
\section*[Unnumbered Section]
```

 Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit.

Hình 2.23: Dánh dấu chương và đề mục

Câu lệnh `\chapter{title}` và `\section{title}` đánh dấu bắt đầu một chương và mục, với *title* là tiêu đề của chương, mục đó. LaTeX sẽ tự động tiến hành định dạng cho tiêu đề và đánh số. Nếu không muốn đánh số ta có thể thêm dấu * vào câu lệnh như ví dụ [hình 2.23](#) với câu lệnh `\section*`. Ngoài `\chapter` và `\section`, LaTeX còn có các câu lệnh chia đề mục khác ứng với thứ bậc như sau:

Thứ bậc	Câu lệnh
-1	<code>\part{}</code>
0	<code>\chapter{}</code>
1	<code>\section{}</code>
2	<code>\subsection{}</code>
3	<code>\subsubsection{}</code>
4	<code>\paragraph{}</code>
5	<code>\ subparagraph{}</code>

Bảng 2.1: Các câu lệnh chương mục và thứ bậc

Chú ý: `\part` và `\chapter` chỉ có trong lớp văn bản `report` và `book`.

CHƯƠNG 3

Thiết kế định dạng văn bản riêng trong L^AT_EX

3.1 Tổng quan về gói và lớp

Như đã nói ở phần 1.3, người dùng hoàn toàn có thể tạo cho mình một lớp hoặc gói nhằm bổ sung chức năng, môi trường mới cho văn bản, tự mình quy định bối cảnh, định dạng tùy theo mục đích của văn bản mình muốn soạn thảo, hoặc chỉ đơn thuần tạo một quy chuẩn, mẫu có sẵn (form, template) cho những văn bản trình trọng, học thuật hay báo cáo khoa học,... Các gói và lớp được tác giả chia sẻ cho cộng đồng (La)TeX, sẽ được bảo hộ bằng giấy phép LPPL¹ và được lưu trữ trong Comprehensive TeX Archive Network (CTAN), là tập hợp các trang web dùng để lưu trữ các gói, lớp của TeX và LaTeX, được xây dựng vào năm 1992. CTAN có các bản lưu trữ dự phòng (mirror) chính thức ở một số nước trên thế giới², danh sách các nguồn tải ở hình 2.5 là một trong số đó. Do được kết nối với các gói phân phối LaTeX, nên người dùng có thể tải các gói bổ sung trên CTAN thông qua chúng, giúp tác giả của gói, lớp có thể dễ dàng phân phối, bảo trì và cập nhật sản phẩm của mình.

Người dùng có thể dễ dàng tạo gói và lớp bằng bất cứ trình soạn thảo nào và chỉ cần đặt tên mở rộng của tập tin là `.cls` (lớp) hoặc `.sty` (gói), tuy nhiên, ta vẫn nên ưu tiên sử dụng trình soạn thảo hỗ trợ LaTeX với lý do tương tự như khi soạn thảo thông thường (được highlight từ khoá và gợi ý câu lệnh). Việc tiếp theo là tuỳ theo mục đích mà ta chọn tạo lớp hay gói. Thông thường, nếu muốn xây dựng, thiết kế bối cảnh, cấu trúc logic của một loại văn bản tùy ý nào đó, ta sẽ tạo lớp, mặt khác, nếu muốn xây dựng các câu lệnh, môi trường và tính năng mới để sử dụng được trong bất kì loại văn bản nào, ta xây dựng gói.

¹<http://www.latex-project.org/lppl.txt>

²<https://www.ctan.org/mirrors/>

3.2 Giới thiệu lớp `vlththesis`

Dựa vào giải thích trên và mục tiêu của đề tài này là thiết kế luận văn và bài báo cáo, nên sản phẩm cuối cùng của đề tài sẽ là một tập tin lớp LaTeX (LaTeX class file), với các câu lệnh, canh chỉnh theo đúng quy định về bố cục luận văn, bài báo cáo của trường và bộ môn. Lớp sản phẩm dựa trên lớp `book` của LaTeX, mọi chi tiết về lớp `book` xin hãy tham khảo tài liệu thông tin các lớp tiêu chuẩn của LaTeX [7]. Ý tưởng một số câu lệnh trong đề tài này dựa trên lớp `gsemthesis`, là mẫu (template) đề tài tiến sĩ của trường đại học Geneva, Thụy Sĩ, thông tin chi tiết về lớp này được nêu trong tài liệu hướng dẫn [10].

3.3 Cấu trúc của `vlththesis`

Phần này chủ yếu tập trung vào cấu trúc bên trong của `vlththesis` với các câu lệnh, khai báo, thông số cũng như các gói kèm theo, cùng các thiết lập cho chúng.

3.3.1 Các khai báo ban đầu

```

1 %Class for thesis writing
2
3 \NeedsTeXFormat{LaTeX2e}[1999/12/01]
4 \ProvidesClass{vlththesis}
```

Câu lệnh `\NeedsTeXFormat{LaTeX2e}[1999/12/01]`, trong đó `LaTeX2e` là bắt buộc [4], [1999/12/01] là phiên bản tối thiểu của LaTeX 2 ε mà người viết tập tin yêu cầu máy người dùng đáp ứng, hệ thống sẽ báo lỗi nếu người dùng sử dụng bản LaTeX cũ hơn phiên bản được nêu, do các gói phân phối tự động tải về bản LaTeX mới nhất, người dùng không cần quá quan tâm đến thông số này.

Câu `\ProvidesClass{vlththesis}` dùng để khai báo tên của lớp văn bản đang tạo và phải trùng với tên của tập tin `.cls` được lưu, ở đây, tên khai báo là “`vlththesis`” và tên của file được lưu là `vlththesis.cls`.

```
5 \LoadClass[a4paper,oneside,12pt]{book}
```

Là câu lệnh dùng để tải lớp, mà sản phẩm ta xây dựng, sẽ dựa trên, như đã nói ở 3.2, lớp này dựa trên `book` của LaTeX, kèm theo các tùy chọn đó là cỡ giấy A4

(**a4paper**), in và định dạng một mặt giấy (**oneside**) và cỡ chữ **12pt** theo đúng chuẩn chung của một báo cáo khoá luận.

```
7 \usepackage[utf8]{inputenc}
8 \RequirePackage{etoolbox}
```

Lớp sử dụng gói `inputenc`, tùy chọn **utf8**, yêu cầu sử dụng bộ mã hoá (encoding) UTF-8 cho các kí tự trong văn bản LaTeX như đã giải thích ở [2.2.2](#).

`\RequirePackage{etoolbox}` dùng để nạp gói `etoolbox` chứa các câu lệnh hỗ trợ viết các tập tin lớp, gói cho LaTeX [\[16\]](#).

```
10 \DeclareOption{a5paper}{\PassOptionsToClass{\CurrentOption}{book}}
11 \DeclareOption{twoside}{\OptionNotUsed}
12 \newtoggle{viet}
13 \DeclareOption{vietnamese}{\toggletrue{viet}}
14 \newtoggle{noacr}
15 \DeclareOption{noacr}{\toggletrue{noacr}}
16 \newtoggle{print}
17 \DeclareOption{print}{\toggletrue{print}}
18 \DeclareOption*{\ClassWarning{vlththesis}{Unknown option '\CurrentOption'}}
19 \ProcessOptions\relax
```

Các câu lệnh `\DeclareOption{option name}{code}` trên dùng để khai báo các tùy chọn có trong lớp này mà người dùng có thể khai báo khi gọi lớp bằng câu lệnh `\documentclass[option]{class}`, trong đó, `code` là định nghĩa của tùy chọn, LaTeX sẽ tiến hành các câu lệnh trong phần này nếu người dùng khai báo tùy chọn `option name`. Câu lệnh ở dòng 19 (`\ProcessOptions\relax`) là câu lệnh bắt buộc sau khi kết thúc việc khai báo và định nghĩa các tùy chọn có trong lớp, nó có chức năng báo cho LaTeX phải xử lý các tùy chọn mà người dùng khai báo (nếu có) trước khi tiến hành các câu lệnh tiếp theo.

Các tùy chọn mà `vlththesis` có được định nghĩa thông qua các câu lệnh trên như sau:

```
10 \DeclareOption{a5paper}{\PassOptionsToClass{\CurrentOption}{book}}
11 \DeclareOption{twoside}{\OptionNotUsed}
```

Lớp cho phép sử dụng thêm tuỳ chọn **a5paper** của `book`, `\PassOptionsToClass{\CurrentOption}{book}` dùng để báo cho LaTeX truyền tuỳ chọn đó vào `book` nếu người dùng khai báo nó, tuỳ chọn này sẽ được viết đè (override) tuỳ chọn mặc định **a4paper** của lớp.

Câu lệnh `\DeclareOption{twoside}{\OptionNotUsed}` dùng để ra cảnh báo nếu người dùng sử dụng tuỳ chọn in hai mặt **twoside**, do chuẩn bài báo cáo chỉ yêu cầu in một mặt, người dùng có thể mở tập tin lớp này và thay đổi câu lệnh, sử dụng `\PassOptionsToClass{\CurrentOption}{book}`, nếu muốn sử dụng tuỳ chọn **twoside**.

```
12 \newtoggle{viet}
13 \DeclareOption{vietnamese}{\toggletrue{viet}}
```

Lớp c định nghĩa tuỳ chọn mới: **vietnamese**, `\newtoggle` và `\toggletrue` là hai câu lệnh của `etoolbox`, `\newtoggle{viet}` định nghĩa một biến boolean mới tên “viet” và khi người dùng khai báo tuỳ chọn **vietnamese**, lớp sẽ thực hiện câu lệnh `\toggletrue{viet}` trong phần định nghĩa và gán giá trị `true` cho biến `viet`.

```
14 \newtoggle{noacr}
15 \DeclareOption{noacr}{\toggletrue{noacr}}
16 \newtoggle{print}
17 \DeclareOption{print}{\toggletrue{print}}
```

Các câu lệnh trên cũng thực hiện điều tương tự với dòng 12 và 13, đặt giá trị `true` cho các biến boolean mới mỗi khi người dùng khai báo tuỳ chọn, chức năng hai tuỳ chọn này sẽ dần được nhắc đến ở các phần dưới.

```
18 \DeclareOption*{\ClassWarning{vlthesis}{Unknown option '\CurrentOption'}}
```

Dùng để hiển thị cảnh báo nếu người dùng khai báo tuỳ chọn không được định nghĩa, bằng câu lệnh `\ClassWarning{vlthesis}{Unknown option '\CurrentOption'}`. `\DeclareOption*{code}`, khác với `\DeclareOption`, chỉ nhận đầu vào `code` và dùng để xử lý bất kì tuỳ chọn nào, do đó nó thường được dùng để xử lý các tuỳ chọn không được định nghĩa hoặc dùng chung với câu `\PassOptionsToClass{\CurrentOption}{class}` để kế thừa toàn bộ các option của lớp mà sản phẩm hiện hành dựa trên. LaTeX sẽ tiến hành tìm kiếm định nghĩa của tuỳ chọn được khai báo trước khi đẩy tuỳ chọn vào `\DeclareOption*{code}`, nếu không tìm thấy định nghĩa của tuỳ chọn cũng như `\DeclareOption*`, LaTeX vẫn tiếp tục chạy tập tin đầu vào nhưng sẽ hiển thị cảnh báo.

3.3.2 Khai báo gói và thiết lập

Dưới đây là các đoạn lệnh dùng để khai báo và thiết lập thông số cho các gói được sử dụng trong lớp này. Khai báo lớp đồng nghĩa với việc người dùng đã khai báo các gói tích hợp, người dùng hoàn toàn có thể thay đổi các thiết lập sau tuỳ thích sử dụng câu lệnh tương tự, khi soạn thảo tập tin đầu vào.

```

21 \iftoggle{viet}{%
22     \usepackage[vietnamese=nohyphenation]{hyphsubst} %Avoid
23     hyphenation warning
24     \usepackage[vietnamese]{babel}%
25     \usepackage{indentfirst}
26     \usepackage[english]{babel}%
27 }
```

Câu lệnh điều kiện `\iftoggle{boolean}{true condition}{false condition}` của `etoolbox`, sẽ tiến hành kiểm tra biến trong `boolean`, nếu biến mang giá trị `true`, câu lệnh trong phần `true condition` được thực hiện, và ngược lại, lệnh ở phần `false condition` sẽ được triển khai nếu biến là `false`. Như đã nói ở [3.3.1](#), `viet` mang giá trị `true` khi người dùng khai báo tuỳ chọn `vietnamese`, khi đó, câu lệnh thực hiện phần `true condition`, tức ba câu lệnh từ dòng 22 tới 24.

Ba câu lệnh ở điều kiện `true`, dùng để nạp gói `babel` tuỳ chọn `vietnamese` để hỗ trợ xử lý tiếng Việt, người dùng phải tải thêm ngôn ngữ tiếng Việt cho `babel` bằng cách sử dụng `yum` hoặc `apt-get` kèm theo `install texlive-babel-vietnamese`. Gói `hyphsubst`, dùng để ngăn LaTeX đưa cảnh báo về ngắt chữ khi xuống dòng (tập tin đầu vào vẫn được chạy bình thường khi có cảnh báo này, việc sử dụng gói `hyphsubst` chỉ đơn thuần nhằm hạn chế các cảnh báo không cần thiết). Gói `indentfirst` cho phép LaTeX thực hiện đầu dòng đoạn văn (paragraph) đầu tiên của một chương, để mục,...

Khi biến `viet` có giá trị `false` (tức người dùng không khai báo tuỳ chọn `vietnamese`), câu lệnh ở phần `false condition` sẽ được thực hiện, đó là nạp package `babel` với tuỳ chọn `english` để hỗ trợ trình bày tiếng Anh.

Phần khai báo tiếp theo sẽ là về các gói phụ trợ không kèm theo các thiết lập thông số đặc biệt:

```

28 \usepackage[left = 1.38 in, right = 0.79 in, bottom = 1.15 in,
             top = 1.15 in]{geometry}
29 \usepackage[final]{graphicx}
30 \usepackage{multirow} %multirow table
31 \usepackage{wrapfig} %Wrapping fig and table with text
32 \usepackage{array} %extra options for table spec argument
33 \usepackage{float}
34 \usepackage{amsmath, amsfonts, amssymb}
35 \usepackage[nottoc]{tocbibind} %Add List of Figures, List of
                               Tables,... to the Table of Content
36 \usepackage{notoccite} %suppress citation from appearing in ToC
37 \usepackage{path} %for file names, directory path, email...
                  typesetting
38 \usepackage[table,figure]{totalcount}

```

Package **geometry** dùng để canh chỉnh lề cho trang giấy và là một trong những gói cơ bản của LaTeX, có sẵn khi tải distribution, option của package này thường là các thông số, kích thước cho lề của mặt giấy. Class sử dụng package để khai báo canh lề cho trang giấy với các thông số: left (lề trái) 1.38 inch, right (lề phải) 0.79 inch, top (lề đầu bao gồm header) 1.15 inch và bottom (lề cuối bao gồm footer) 1.15 inch.

Package **graphicx** như đã nhắc tới ở phần 2.2.2, dùng để thêm hình ảnh vào văn bản và là một trong những package cơ bản, có sẵn. Package **multirow** cho phép tạo bảng gộm (merge) nhiều cột, dòng sử dụng trong môi trường **tabular** ở phần 2.2.2, chi tiết về cách gộm nhiều cột dòng người dùng có thể xem hướng dẫn, ví dụ ở ShareLateX [22] hoặc tài liệu của package này [13].

Package **wrapfig** cung cấp thêm môi trường **wrapfigure** và **wraptable** dùng để tạo hiệu ứng chữ bao lấy hình ảnh và bảng (giống với hiệu ứng Square của trình soạn thảo Microsoft Word), cách sử dụng môi trường này được cung cấp trong tài liệu [3] và các ví dụ sử dụng cũng được tìm thấy ở trang [22].

Package **array** cung cấp thêm giá trị canh chỉnh mới cho **tabular** ngoài *l*, *r* và *c* (xem phần 2.2.2, phần hướng dẫn thêm hình và bảng để biết thêm chi tiết) đó là *mwidth* và *bwidth*, cho phép ta nhập đoạn văn dài vào bảng đồng thời xác định chiều rộng ô với *width*, chi tiết về package này và môi trường **tabular** sẽ được tìm thấy trong tài liệu hướng dẫn [17].

Package **float** cung cấp một biến thể của giá trị *placement* *h*, của môi trường **figure**, đó là *H*. Biến thể này chặt chẽ hơn *h*, và dùng trong trường hợp *h* không đặt

hình ở vị trí mình mong muốn.

Các package `amsmath`, `amsfonts`, `amssymb` cung cấp font chữ, câu lệnh, định dạng, canh chỉnh cho các công thức và kí hiệu toán học, cũng như văn bản cho các môi trường dùng để soạn thảo công thức (như `equation` hay `align`), các package này được chính AMS phát triển.

Package `tocbibind` dùng để hiển thị “Danh sách hình ảnh” và “Danh sách bảng” lên mục lục, mặc định LaTeX sẽ không để các phụ chương không được “đánh số” (unnumbered) lên mục lục, `notoccite` dùng để hạn chế một số trường hợp các câu lệnh dẫn nguồn (`\cite`) bị liệt kê trên mục lục [2], package `path` cung cấp câu lệnh `\path| |`, cho ta đánh dấu đường dẫn, câu lệnh, email,... trong văn bản LaTeX, nội dung bên trong sẽ được định dạng bằng font chữ `monospace` và các kí tự đặc biệt trong đó sẽ được xem như kí tự bình thường (giống như khi ta “comment” trong một file code). Package `totalcount` dùng để kiểm tra và đếm số lượng bảng, hình trong văn bản, người dùng bình thường không cần phải quá quan tâm đến gói này.

Lưu ý: Các package `multirow`, `wrapfig`, `tocbibind`, `notoccite`, `path` có thể không có sẵn trong distribution, người dùng cần phải tải bổ sung nếu hệ thống báo thiếu, cách tải package LaTeX bổ sung trong Linux được nêu ở phần 2.1.1.

Tiếp theo là các package kèm theo các thiết lập thông số:

```
40 \usepackage[obeyspaces]{url} %typesetting url
41 \urlstyle{sf}
```

Tương tự như gói `path`, package `url` cung cấp câu lệnh `\url| |` để ta đánh dấu địa chỉ URL của website, option `obeyspaces` cho phép hiển thị khoảng cách (nếu có) trong địa chỉ (điều hiếm khi xảy ra), package còn cung cấp câu lệnh `\urlstyle` cho phép ta đề ra các thiết lập định dạng cho URL như font, cỡ chữ,... Ở đây, các URL được đánh dấu bằng `\url| |` sẽ có font chữ Sans Serif (sf). Người dùng có thể thay đổi thiết lập này, sử dụng câu lệnh tương tự, các thay đổi có thể được thực hiện bằng câu lệnh này được liệt kê trong tài liệu [6] của package.

```
43 \usepackage{titlesec} %customize chapter and sections'... title
```

Tiếp theo là package `titlesec` dùng để định dạng đề mục, đây là package có sẵn trong distribution, class này sử dụng hai câu lệnh chính của `titlesec` là `\titleformat` và `\titlespacing*`, lưu ý rằng `\titlespacing*` chỉ có thể sử dụng được khi có `\titleformat` trước nó [11]. Ta xét cú pháp hai câu lệnh đó:

```
\titleformat{command}[shape]{format}{label}{sep}{before-code}[after-code]
```

Trong đó:

- <command> là câu lệnh đề mục mà ta muốn thay đổi, như \part, \chapter, \section,...
- <shape> là kiểu bố trí thành phần đề mục như hang, block, display,... chi tiết về các kiểu bố trí được nêu trong [11].
- <format> dùng để định dạng font, cỡ chữ, canh chỉnh cho nhãn và tiêu đề chương.
- <label> dùng để quy định cách trình bày nhãn của đề mục ví dụ “Chương 2” thành “Chương II.”.
- <sep> là khoảng cách giữa nhãn và tiêu đề của đề mục.
- <before-code> và <after-code> dùng để bổ sung những câu lệnh ta muốn LaTeX thực hiện trước và sau khi trình bày tiêu đề.

```
\titlespacing*{command}{left}{before-sep}{after-sep}[right-sep]
```

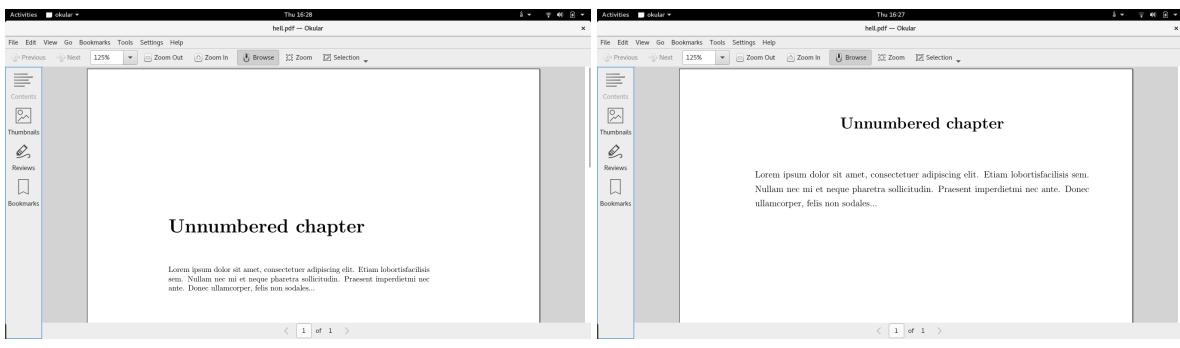
Trong đó:

- <command> tương tự như với \titleformat.
- <left> khoảng cách giữa lề trái và tiêu đề.
- <before-sep> là khoảng cách từ lề đầu của trang đến tiêu đề.
- <after-sep> là khoảng cách giữa tiêu đề và nội dung văn bản.
- <right-sep> khoảng cách giữa lề phải và tiêu đề.

Hai câu lệnh trên được sử dụng trong class này nhằm thay đổi bố cục mặc định của tiêu đề trước tiên là các đề mục phụ (không chia số chương như “Lời giới thiệu”, “Lời cảm ơn”,...) còn gọi là unnumbered hay numberless chapter.

```
44 \titleformat{name=\chapter ,numberless}[display]
45 {\normalfont\filcenter\bfseries}{\Large}{0pt}{\LARGE}
46
47 \titlespacing*{name=\chapter ,numberless}{0pt}{-55pt}{40pt}
```

Câu `\titleformat` trên sử dụng thông số định dạng tương tự với định dạng mặc định của LaTeX dành cho đề mục không đánh số, chỉ có một số thay đổi đó là câu lệnh `\filcenter` để canh giữa và cỡ chữ từ `\Huge` sang `\LARGE`, nhỏ hơn hai bậc so với `\Huge`, để thu nhỏ tiêu đề so với định dạng mặc định. Do `\titlespacing*` cần phải đi kèm với `\titleformat` trước, nên giả sử nếu ta chỉ muốn thay đổi khoảng cách tiêu đề, ta cũng phải sử dụng `\titleformat` với các định dạng mô phỏng lại giống hoặc gần giống với định dạng mặc định, với `\titlespacing*`, class cũng thay đổi khoảng cách từ lề đầu đến tiêu đề, số âm ở giá trị cho thấy, đề mục lấn ra phần header, tuy nhiên, do tiêu đề ở trang đầu của một chương được coi là header, nên class tạm thời “mượn” khoảng đó để đặt đề mục. Kết quả có được khi đặt hai câu lệnh đó và sử dụng class này thay cho class `book` thông thường như sau:

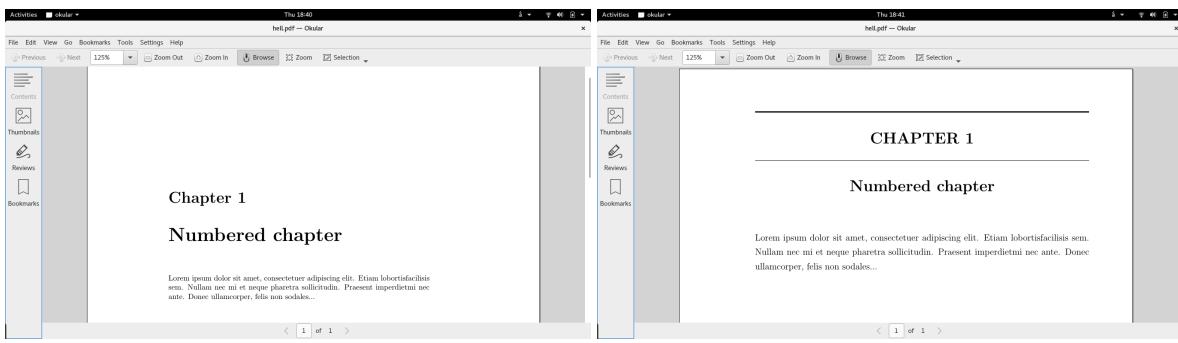
Hình 3.1: So sánh đề mục của hai class văn bản

Tiếp theo là câu lệnh dành cho đề mục chương có đánh số (numbered chapter):

```

49 \titleformat{name=\chapter}[display]
50 {\normalfont\LARGE\filcenter\bfseries}
51 {\titlerule[1pt]%
52 \vspace{1pt}%
53 \titlerule
54 \vspace{1pc}%
55 \LARGE\MakeUppercase{\chapertitlename} \thechapter}
56 {1pc}
57 {\titlerule
58 \vspace{1pc}%
59 \LARGE}
60
61 \titlespacing*[name=\chapter]{0pt}{-40pt}{40pt}
```

Dè mục chương đánh số cũng có thông số `\titlespacing*` gần giống với không đánh số, sự khác nhau là do chương đánh số có kèm theo nhãn (chữ “Chương...” hay “Chapter...”), phần `\titleformat` dùng để canh giữa và bổ sung thêm các đường kẻ (ruler) và thay đổi cỡ chữ nhỏ hơn so với mặc định. Kết quả có được là:

(a) Sử dụng class `book`(b) Sử dụng class `vlththesis`**Hình 3.2:** So sánh dè mục (có đánh số) của hai class văn bản

Tiếp theo là package `caption` và `subcaption`:

```

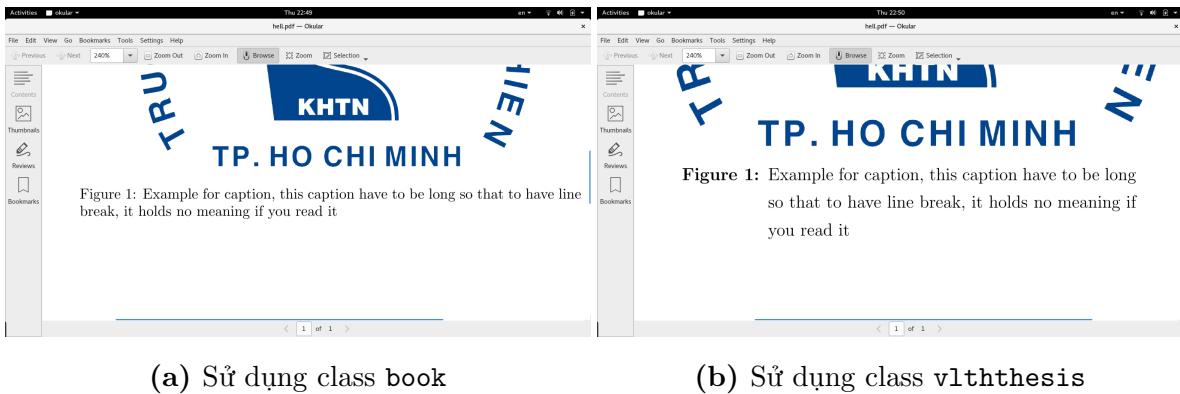
63 %packages for caption
64 \usepackage{caption}
65 \usepackage{subcaption}
66 \captionsetup{
67     labelfont=bf,
68     format=hang,
69     width=0.8\linewidth
70 }

```

Trong đó package `caption` cho phép ta định dạng chú thích cho bảng và hình (`caption`) thông qua câu lệnh `\captionsetup` bằng cách sử dụng khai báo kiểu key-value như trên từ font chữ (`font`, `labelfont`, `textfont`), định dạng (`format`), và độ rộng cho phép (`width`),... Để biết thêm các giá trị key cũng như value tương ứng mà ta có thể dùng để định dạng `caption`, người dùng có thể tham khảo thêm trong tài liệu [5].

Package `subcaption` là gói đi kèm với `caption` và cả hai đều có sẵn trong distribution, `subcaption` cho phép ta chèn nhiều hình phụ với một caption chung, ví dụ cho dạng trình bày này chính là các hình 2.1, 3.1 và 3.2 ở trên, bên cạnh đó package cho phép các hình phụ có caption riêng với môi trường `subfigure` do nó cung cấp, ngoài ra package còn bổ sung thêm option `sub` cho câu lệnh `\captionsetup` (`\captionsetup[sub]`) cho phép caption phụ có định dạng riêng.

Nhờ tích hợp câu lệnh trên mà class này có định dạng caption khác với book.

Hình 3.3: So sánh caption của hai class văn bản

Các dòng tiếp theo là khai báo và sử dụng package **xcolor**:

```
72 \usepackage{xcolor} %define new color
73 \definecolor{cstblue}{HTML}{3333FF}
74 \definecolor{cstred}{HTML}{FF1A1A}
75 \definecolor{cstgreen}{HTML}{00B300}
76 \definecolor{maroon}{HTML}{800000}
77 \definecolor{lstblue}{HTML}{00008B}
78 \definecolor{lstgray}{HTML}{787878}
```

Ở đây tôi sử dụng câu lệnh `\definecolor` để định nghĩa một số màu sắc sẽ sử dụng trong class này. Package **xcolor** cho phép ta tạo màu sử dụng các mã màu thông dụng như HTML, RGB,... và cung cấp câu lệnh cho phép ta định màu cho một câu chữ hay đoạn văn bản, nếu người dùng quan tâm muốn biết thêm các chức năng câu lệnh có trong package có thể tham khảo trong [12] hoặc trang web hướng dẫn ShareLaTeX [22].

Tiếp đến là các khai báo cho package **hyperref**.

```
80 \usepackage[linktocpage=true]{hyperref}
81 \hypersetup{%
82     colorlinks=true,
83     breaklinks=true,
84     linkcolor=cstred,
85     filecolor=black,
86     urlcolor=cstblue,
87     citecolor=cstgreen%
88 }
```

```

89 \iftoggle{print}{\hypersetup{%
90     colorlinks=false,
91     breaklinks=true}}

```

Package `hyperref`, dùng để tạo, thiết lập thuộc tính cho các siêu liên kết (hyperlink) trong văn bản (liên kết nội, url,...), và là một package cơ bản có sẵn, option `linktocpage=true` để biến số trang trên mục lục thành liên kết dẫn đến trang đó (thay vì mặc định là cả tiêu đề trong mục lục là liên kết).

Tương tự như `caption`, `hyperref` cung cấp câu lệnh `\hypersetup` cho ta định màu sắc cho từng loại liên kết, tinh chỉnh hành vi, định dạng của chúng bằng key-value. Trong class này, tôi sử dụng những màu sắc đã tạo bằng `\definecolor` cho các loại liên kết khác nhau như liên kết nội bộ (`linkcolor`), liên kết file bên ngoài (`filecolor`), liên kết url (`urlcolor`) và liên kết dẫn nguồn (`citecolor`). `colorlinks=true` dùng để bật tính năng màu cho liên kết và phải `true` nếu người dùng muốn định màu cho các liên kết và `breaklinks=true` cho phép liên kết được xuống hàng như văn bản bình thường.

Câu `\iftoggle{print}` để kiểm tra người dùng có khai báo option `print` của class hay không, nếu biến boolean `print` là `true` (người dùng có khai báo) tiến hành tắt tính năng tô màu cho liên kết (`colorlinks=false`), tuy nhiên, các liên kết đó vẫn được đánh dấu bằng các ô vuông theo màu mặc định của LaTeX (không phải màu do người dùng định), mục đích của tính năng này là do khi in văn bản ra, các màu link vẫn được giữ nguyên trên bản in nếu người dùng in màu, vì vậy cần phải bổ sung thêm option này để tắt màu liên kết.

```

93 \usepackage{fancyhdr}
94 \pagestyle{fancy}
95 \fancyhf{}
96 \fancyhead[R]{\slshape\nouppercase{\rightmark}}
97 \fancyhead[L]{\slshape\nouppercase{\chaptertitlename\ \
thechapter}}
98 \fancyfoot[C]{\thepage}
99 \renewcommand{\headrulewidth}{0.5pt}

```

Package `fancyhdr` dùng để tạo và định dạng header và footer, với các câu lệnh `\fancyhead` và `\fancyfoot`, người dùng có thể quy định vị trí và nội dung hiển thị trên header và footer (như số trang, tên chương,...). Với package này, người dùng có thể đặt bối cảnh cho một trang nhất định hay cả văn bản (sử dụng `\pagestyle` hoặc `\thispagestyle`), định dạng, đặt tên bối cảnh header, footer cho riêng mình (`\`

`fancypagestyle`). Các kiểu bố cục (style) có sẵn thường được dùng là: `empty` (không header hay footer), `plain` (chỉ có số trang ở giữa footer) và `fancy` (do người dùng định ra sử dụng `\fancyhead` và `\fancyfoot`), ngoài ra còn có `myheadings`, chi tiết về các mẫu bố cục và các thao tác với package này có thể được tìm thấy trong tài liệu [18].

Ở đoạn code trên, ta có `\pagestyle{fancy}` dùng để đặt style `fancy` cho cả văn bản, kế đến là phần thiết kế bố cục, trong đó, `\fancyhf{}` để xoá các header, footer hiện hành, đây chỉ là bước reset trước khi định dạng, câu lệnh `\fancyhead[R]` dùng để đặt `\rightmark` (tức tiêu đề và nhãn mục của đơn vị chương hồi *thấp nhất* của trang nội dung hiện t, xem bảng 2.1 để biết thêm về thứ bậc chương) vào vị trí bên phải của header (`R` ứng với vị trí phải). Câu lệnh `\fancyhead[L]` để đặt `\chapertitle` chính là “Chương” hay “Chapter” (tuỳ theo ngôn ngữ hiện hành của `babel` mà chữ này có thể khác nhau) và `\thechapter` chính là số chương hiện hành của trang. Tiếp theo, `\fancyfoot[C]` dùng để đặt `\thepage`, tức số trang ở phần giữa (`C=Center`) cho footer, cuối cùng là `\renewcommand{\headrulewidth}` để tạo đường kẻ cho header.

Lưu ý: Nếu không nêu rõ các thiết lập trên là của style gì (bằng cách sử dụng câu lệnh `\fancypagestyle[tên style]{các thiết lập}`) package sẽ mặc định hiểu đó là của style `fancy`.

Sau khi tiến hành thực hiện các câu lệnh trên, kết quả có được chính là bố cục header và footer của cuốn báo cáo này. Ngoài bố cục này, class còn có thêm bố cục khác dùng cho phụ lục:

```
101 \fancypagestyle{supplement}{%
102   \fancyhf{}
103   \fancyhead[L]{\slshape\nouppercase{\leftmark}}
104   \fancyhead[R]{\thepage}
105   \renewcommand{\headrulewidth}{0.5pt}%
106 }
```

Tiếp theo là package hỗ trợ nhập code vào văn bản LaTeX.

```
109 \usepackage{listings} %for source code input
```

Đây là package cung cấp các câu lệnh dùng để định dạng từ khoá và hỗ trợ in code cho văn bản LaTeX, vốn được cộng đồng xem là một bảng nâng cấp của môi trường `verbatim` và câu lệnh `\verb` của LaTeX. Câu lệnh cung cấp môi trường `Istlisting` với các option dạng key-value cho phép in số dòng cho code theo nhiều cách tùy thích, nhận dạng câu lệnh, từ khoá của ngôn ngữ lập trình (danh sách các ngôn ngữ được hỗ

trợ có trong [8]) từ đó cho người dùng định màu sắc cho các loại từ khoá đó như trường hợp các loại liên kết trong `hyperref`, người dùng thậm chí còn có thể định danh ngôn ngữ không được hỗ trợ sẵn trong package, như trường hợp sau đây là một đoạn code có trong class dùng để định nghĩa ngôn ngữ JavaScript do cộng đồng LaTeX chia sẻ:

```

111 \lstdefinelanguage{JavaScript}{
112     keywords={typeof, new, true, false, catch, function, return,
113     null, catch, switch, var, if, in, while, do, else, case,
114     break},
115     ndkeywords={class, export, boolean, throw, implements, import
116     , this},
117     ndkeywordstyle=\bfseries,
118     sensitive=false,
119     comment=[l]{//},
120     morecomment=[s]{/*}{*/},
121     morestring=[b]',
122     morestring=[b]"
123 }
```

Ta có thể thấy ngôn ngữ được định nghĩa bằng các giá trị key-value trong câu lệnh `\lstdefinelanguage`, ý nghĩa của các giá trị này bao gồm liệt kê từ khoá của ngôn ngữ (`keywords`, `ndkeywords`), ngôn ngữ có phân biệt chữ hoa và thường hay không (`sensitive`), định ra kí hiệu ghi chú (comment) của ngôn ngữ (`comment`, `morecomment`) và kí hiệu chuỗi (`morestring`).

Cũng như các `caption`, `hyperref`,... package cũng có `\lstset` giúp ta chỉnh sửa định dạng cho môi trường `Lstlisting`, các định dạng sử dụng trong class này như sau:

```

123 \lstset{%
124     basicstyle=\ttfamily\small,
125     keywordstyle=\color{lstblue}\bfseries,
126     identifierstyle=,
127     frame=,
128     commentstyle=\color{lstgray},
129     stringstyle=\color{maroon},
130     numbers=left,
131     breakatwhitespace=false,
132     breaklines=true,
133     captionpos=b,
```

```

134 keepspaces=true ,
135 showspaces=false ,
136 showtabs=false ,
137 escapeinside=,
138 showstringspaces=false ,
139 inputencoding=utf8%
140 }

```

Các định dạng bao gồm kiểu, cỡ chữ hay màu sắc chung cho toàn bộ đoạn code (**basicstyle**), cho các từ khoá của ngôn ngữ lập trình (**keywordstyle**), cho các ghi chú (**commentstyle**) và chuỗi (**basicstyle**), tuỳ chỉnh vị trí hoặc bật tắt đánh số dòng (**numbers**),... Một số giá trị key để trống nhằm gợi ý tính năng cho những ai có mong muốn tinh chỉnh định dạng của **lstlisting**, tất nhiên các định dạng này có thể được ghi đè (override) hoặc bổ sung bởi **\lstset** của người dùng trong file input, ngoài ra ta còn có thể khai báo các key-value này ngay khi khai báo môi trường bằng cú pháp **\begin{lstlisting}[key-value list] ... \end{lstlisting}**, điều này thích hợp khi ta muốn nhiều định dạng khác nhau cho nhiều đoạn code khác nhau, ngoài các key-value của **\lstset** sử dụng được trong *key-value list* trên, môi trường ***lstlisting*** cũng có các key-value riêng. Tài liệu [8] cung cấp đầy đủ các câu lệnh và các giá trị định dạng mà package cung cấp. Ta xét ví dụ một đoạn input LaTeX sau, build trên *vlthesis*, dùng để nhập một đoạn code C:

```

\begin{lstlisting}[language=C,title=Code C example, frame=single]
#include <stdio.h>
int main()
{
    int firstNumber, secondNumber, sumOfTwoNumbers;

    printf("Enter two integers: ");

    // Two integers entered by user is stored using scanf() function
    scanf("%d %d", &firstNumber, &secondNumber);

    // sum of two numbers is stored in variable sumOfTwoNumbers
    sumOfTwoNumbers = firstNumber + secondNumber;

    // Displays sum

```

```

    printf("%d + %d = %d", firstNumber, secondNumber, sumOfTwoNumbers);

    return 0;
}

\end{lstlisting}

```

Và kết quả ta được:

```

1 #include <stdio.h>
2 int main()
3 {
4     int firstNumber, secondNumber, sumOfTwoNumbers;
5
6     printf("Enter two integers: ");
7
8     // Two integers entered by user is stored using scanf()
9     // function
10    scanf("%d %d", &firstNumber, &secondNumber);
11
12    // sum of two numbers is stored in variable sumOfTwoNumbers
13    sumOfTwoNumbers = firstNumber + secondNumber;
14
15    // Displays sum
16    printf("%d + %d = %d", firstNumber, secondNumber,
17           sumOfTwoNumbers);
18
19    return 0;
20}

```

Code C example

Ta có thể thấy, ví dụ đã bổ sung thêm các tuỳ chỉnh [language=C,title=Code C example, frame=single] vào những định dạng có sẵn trong \lstset. Điều này cho thấy người dùng hoàn toàn có thể bổ sung, thay đổi các định dạng có sẵn trong class.

Các khai báo sau đây là dành cho package **biblatex**.

```

142 \usepackage{csquotes}
143 \usepackage[backend=biber,
144         style=numeric,
145         sorting=ynt,
146         citestyle=numeric-comp
147     ]{biblatex}
```

Package **csquotes** dùng để cung cấp các công cụ quản lý các dấu trích dẫn câu (quote), được sử dụng trong class này nhằm loại bỏ cảnh báo về dấu khi sử dụng **biblatex**.

Package **biblatex** là gói dùng trong việc tạo, sắp xếp và in danh sách các tài liệu tham khảo, hỗ trợ chức năng và kiểu dẫn nguồn, tự động định dạng và trình bày các thông tin được cung cấp. Package này không có sẵn và người dùng buộc phải tải về.

Để lập danh sách tài liệu tham khảo, người dùng phải tạo file **.bib**, sau đó sử dụng câu lệnh **\addbibresource{<tên file>.bib}** để trả đường dẫn tới file đó, sau đó là sử dụng **\printbibliography** tại vị trí ta muốn in danh sách (so với các đối tượng khác trong file input). Trong file **.bib**, ta sử dụng một dạng khai báo đặc biệt để cung cấp cho LaTeX thông tin về các tài liệu như ví dụ sau.

```

@book{latex-comp,
    title={The LaTeX Companion},
    author={Frank Mittelbach and Michel Goossens},
    edition=2,
    year=2004,
    isbn={0-201-36299-6},
    publisher={Addison-Wesley Professional},
    pagetotal=1120,
}
```

Trong đó **@book** cho biết tài liệu này là sách, **latex-comp** là nhãn ta gán cho tài liệu này và sẽ được gọi ra sử dụng câu lệnh **\cite{nhãn}** tại đoạn văn ta muốn dẫn nguồn, **title** là nhan đề đầy đủ của tài liệu, **author** là (các) tác giả của tài liệu, **edition** là phiên bản mà người dùng tham khảo, **year** là năm xuất bản, **isbn** là số hiệu **ISBN** của tài liệu, **publisher** là nhà xuất bản và **pagetotal** là tổng số trang.

Trong các thông tin trên, chỉ có **author**, **title**, **year** là những thông số bắt buộc, các thông số còn lại người dùng có thể lượt bớt tùy thích. Để biết thêm cách khai

báo nhiều loại tài liệu khác nhau và các thông tin mà ta có thể khai báo cho loại tài liệu nào đó, kèm theo các câu lệnh có thể dùng để thao tác với package này, người dùng có thể tham khảo thêm trong tài liệu [14]. Lưu ý, **biblatex** chỉ in và liệt kê những tài liệu mà người dùng có dẫn nguồn *ít nhất một lần* trong văn bản bằng câu lệnh `\cite`.

Ta quay lại khai báo package của class.

```
143 \usepackage[backend=biber,
144         style=numeric,
145         sorting=ynt,
146         citestyle=numeric-comp
147     ]{biblatex}
```

Các option chủ yếu dùng để quy định chương trình backend (loại module dùng để chuyển dữ liệu từ mã nguồn **biblatex** sang code LaTeX [14]), ở đây sử dụng backend **biber** vốn có sẵn trong các LaTeX distribution, các key `style`, `citestyle` dùng để khai báo kiểu dẫn nguồn (sử dụng số hay chữ viết tắt) và `sorting` là quy định cách sắp xếp các tài liệu tham khảo, ở đây khai báo kiểu sắp xếp `ynt`, tức sắp xếp theo năm xuất bản (year), tên tác giả (name) và tiêu đề (title). Các kiểu dẫn nguồn và sắp xếp đều được liệt kê và giải thích rõ ràng trong [14].

```
149 \defbibheading[bibliography]{\refname}{%
150 \iftoggle{viet}{\renewcommand{\#1}{Tài liệu tham khảo}}{~}
151 \chapter*{\#1}
152 \markboth{\#1}{\#1}
153 \addcontentsline{toc}{chapter}{\#1}}
```

Câu lệnh `\defbibheading` dùng để thiết lập các thuộc tính tiêu đề cho danh sách tài liệu tham khảo và lưu thiết lập đó sử dụng biệt hiệu, theo mặc định, **biblatex** sử dụng style `bibliography`, chính vì thế ta trực tiếp thay đổi style `bibliography` thay vì đặt ra tên cho style mới. Ở đây, ta sửa lại mặc định gốc của style `bibliography`, thay đổi macro mà style này sử dụng từ `\bibname` sang `\refname`, macro `\refname` lưu giá trị “Reference” cho tiêu đề của danh sách tài liệu tham khảo, ta thêm vào một câu lệnh điều kiện `\iftoggle{viet}` để nếu người dùng có khai báo option `vietnamese` sẽ tiến hành thay đổi giá trị trong `\refname` thành “Tài liệu tham khảo”, ngoài ra, class còn có thêm câu lệnh `\addcontentsline{toc}{chapter}{\#1}` để đưa “Tài liệu tham khảo” hoặc “Reference” vào mục lục.

Kế đến là package dùng để định dạng đề mục cho “Danh sách hình ảnh” (*List of Figures*, *LoF*), “Danh sách bảng” (*List of Tables*, *LoT*) và “Mục lục” (*Table of Contents*, *ToC*).

```
155 \usepackage{tocloft} %Configure Table of Content, List of
Figures, List of Tables
```

Package *tocloft*, cung cấp công cụ dùng cho định dạng các tiêu đề của *LoF*, *LoT* và *ToC*, người dùng còn có thể định nghĩa danh sách mới với package này [20]. Lưu ý, đây là package không có sẵn trong TeXLive cơ bản. Công dụng của package này thoát nhìn có vẻ sẽ bị xung đột với package *titlesec*, nhưng do tiêu đề của ba đổi tượng trên không chịu ảnh hưởng của package đó (do chúng vốn là các môi trường riêng biệt), nên việc sử dụng *tocloft* vẫn là cần thiết.

```
157 \renewcommand{\cfttoctitlefont}{\hfill\LARGE\bfseries}
158 \renewcommand{\cftaftertoctitle}{\hfill}
159 \renewcommand{\cftloftitlefont}{\hfill\LARGE\bfseries}
160 \renewcommand{\cftafterloftitle}{\hfill}
161 \renewcommand{\cftlottitlefont}{\hfill\LARGE\bfseries}
162 \renewcommand{\cftafterlottitle}{\hfill}
```

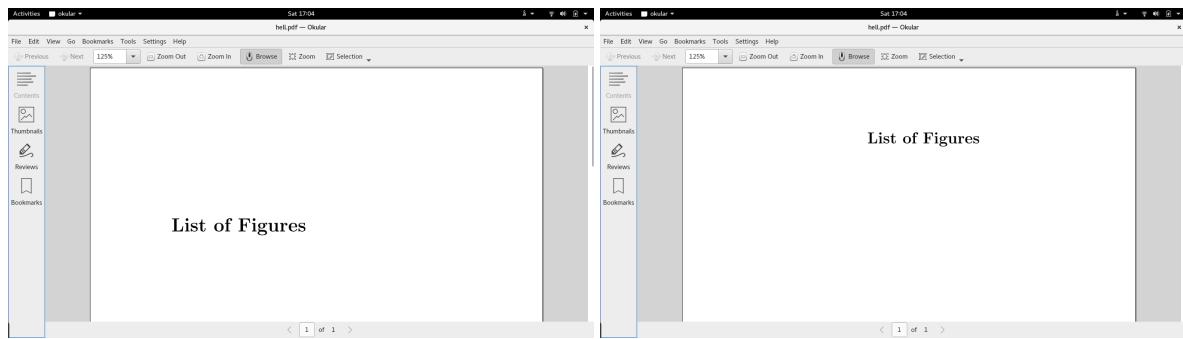
Đoạn câu lệnh trên định nghĩa lại hai macro tiêu biểu của ba danh sách *LoF*, *LoT*, *ToC* đó là *\cftXtitlefont* và *\cftafterXtitle* (trong đó X là toc, lof hoặc lot), với *\cftXtitlefont* lưu trữ các câu lệnh định dạng như font, kiểu chữ cho tiêu đề và *\cftafterXtitle* lưu trữ câu lệnh mà ta muốn thực hiện ngay sau khi LaTeX đặt tiêu đề. Để thay đổi giá trị hai macro đó ta sử dụng *\renewcommand* của LaTeX.

Ở trường hợp này, tôi định nghĩa lại macro *\cftXtitlefont* để lưu trữ câu lệnh *\hfill* dùng để dồn đổi tượng sau câu lệnh này về bên phải, kèm theo đó là *\LARGE* để thu nhỏ tiêu đề so với *\Huge* mặc định và *\bfseries* để tô đậm, tiếp theo là macro *\cftafterXtitle* lưu câu lệnh *\hfill* để kết hợp với *\hfill* của *\cftXtitlefont* nhằm đưa tiêu đề ra giữa. Tiếp theo là các macro về khoảng cách:

```
164 \setlength{\cftbeforeloftitleskip}{-15pt}
165 \setlength{\cftbeforelottitleskip}{-15pt}
166 \setlength{\cftbeforetoctitleskip}{-15pt}
```

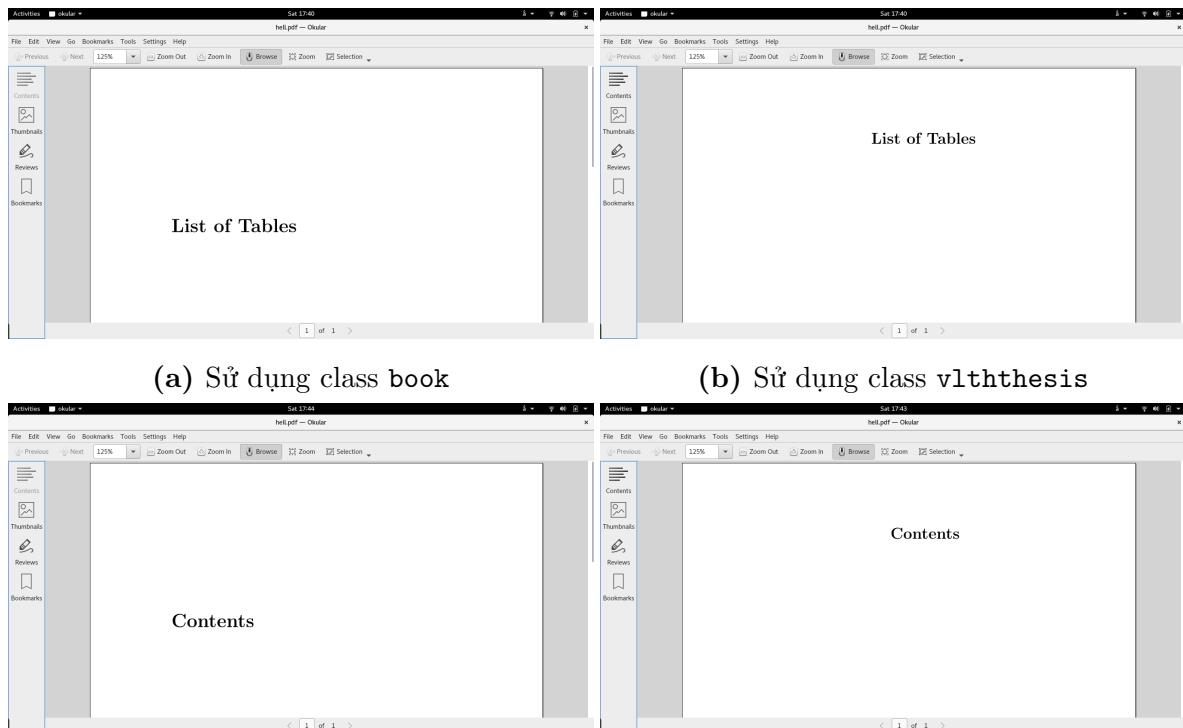
Các macro *\cftbeforeXtitleskip* lưu trữ giá trị khoảng cách giữa lề đầu với tiêu đề của danh sách, ta thay đổi giá trị của chúng bằng câu lệnh *\setlength*. Trong trường hợp này, giá trị đơn vị là âm với lí do tương tự như với câu lệnh *\titlespacing**. Kết hợp các câu lệnh trên, kết quả có được là như sau sử dụng câu lệnh *\listoffigures* (là

câu lệnh có chức năng tự tổng hợp và lập LoF của LaTeX, ta cũng có `\listoftables` và `\tableofcontents` cho LoT và ToC) :

(a) Sử dụng class `book`(b) Sử dụng class `vlththesis`

Hình 3.4: So sánh tiêu đề danh sách hình vẽ của hai class văn bản

Điều tương tự cũng xảy ra khi sử dụng `\listoftables` và `\tableofcontents`:

(a) Sử dụng class `book`(b) Sử dụng class `vlththesis`

Contents

Contents

(c) Sử dụng class `book`(d) Sử dụng class `vlththesis`

Hình 3.5: So sánh tiêu đề danh sách bảng và mục lục của hai class văn bản

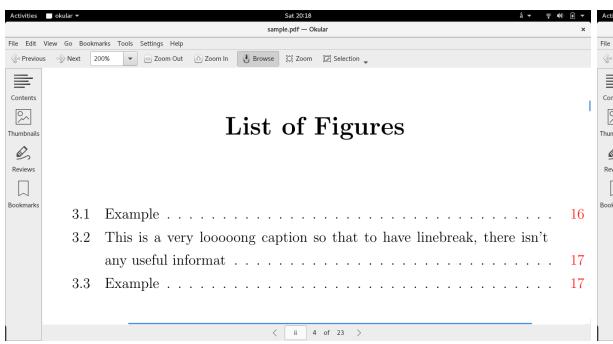
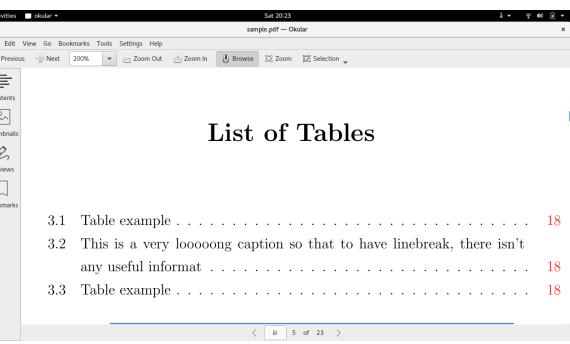
Tiếp theo là định dạng dành cho thành phần trong danh sách hình và bảng.

```

168 \renewcommand\cftfigpresnum{\bfseries\figurename~}
169 \newlength\mylength
170 \settowidth\mylength{\cftfigpresnum}
171 \addtolength\cftfignumwidth{\mylength}
172
173 \renewcommand\cfttabpresnum{\bfseries\tablename~}
174 \settowidth\mylength{\cfttabpresnum}
175 \addtolength\cfttabnumwidth{\mylength}

```

Trước hết ta xét cách trình bày mặc định các thành phần trong danh sách hình vẽ và bảng nếu không có các câu lệnh trên:

 List of Figures	 List of Tables
--	--

(a) Danh sách hình vẽ

(b) Danh sách bảng

Hình 3.6: Định dạng mặc định của LaTeX dành cho thành phần danh sách

Như ta có thể thấy, các hình chỉ có nhãn là số hiệu, để thêm chữ “Hình”, “Bảng” (hoặc “Figure”, “Table”,...tùy theo ngôn ngữ khai báo trong `babel`), các giá trị đó, nếu có, sẽ được lưu trong macro `\cftZpresnum` của `tocloft` (Z là fig hoặc tab tương ứng với hình và bảng). Bên cạnh đó, `\figurename`, `\tablename` là hai macro hệ thống LaTeX dùng để lưu giữ nhãn của hình và bảng bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau (được sử dụng làm nhãn cho caption). Do đó, bằng cách sử dụng câu lệnh `\renewcommand`, ta có thể dùng macro của LaTeX để định nghĩa `\cftZpresnum` vốn đang bị trống theo mặc định. Sau khi bổ sung nhãn đó ta lại xuất hiện hiện tượng nhãn và caption bị chồng lên nhau.

List of Figures		List of Tables	
Figure 3.1 Example	16	Table 3.1 Table example	18
Figure 3.2 This is a very looooong caption so that to have linebreak, there isn't any useful informat	17	Table 3.2 This is a very looooong caption so that to have linebreak, there isn't any useful informat	18
Figure 3.3 Example	17	Table 3.3 Table example	18

(a) Danh sách hình vẽ

(b) Danh sách bảng

Hình 3.7: Nội dung và nhãn bị chồng nhau sau câu lệnh `bibliography`

Để khắc phục điều này, ta cần thay đổi khoảng cách giữa nhãn và tiêu đề, được lưu trong macro `\cftZnumwidth`, bằng cách tăng khoảng cách cũ bằng đúng với chiều dài của nhãn. Điều đó được thực hiện bằng các câu lệnh ở dòng 169-171 và 174-175. Sau khi triển khai các câu lệnh đó ta được như sau.

List of Figures		List of Tables	
Figure 3.1 Example	16	Table 3.1 Table example	18
Figure 3.2 This is a very looooong caption so that to have linebreak, there isn't any useful informat	17	Table 3.2 This is a very looooong caption so that to have linebreak, there isn't any useful informat	18
Figure 3.3 Example	17	Table 3.3 Table example	18

(a) Danh sách hình vẽ

(b) Danh sách bảng

Hình 3.8: Kết quả mong muốn của class

Khai báo tiếp theo là cho package tạo danh sách kí hiệu viết tắt.

```
177 \usepackage[acronym]{glossaries} %Construct List of Acronyms
```

Package này cung cấp các câu lệnh giúp ta định nghĩa chữ viết tắt, các thuật ngữ, sử dụng option **acronym** cho phép ta tiếp cận các câu lệnh dành cho việc định nghĩa, tạo liên kết, sắp xếp, xây dựng và in danh sách các kí hiệu viết tắt. Để tạo danh sách này, ở phần tiền tố, người dùng sử dụng câu lệnh `\makenoidxglossaries` (*không* phải là `\makeglossaries`, tham khảo tài liệu [19] để biết thêm chi tiết), sau đó dùng câu lệnh `\newacronym{nh&fnam}{chú vi&ecute;t tãt}{nghía dây dú}` để định nghĩa chữ viết tắt như ví dụ sau:

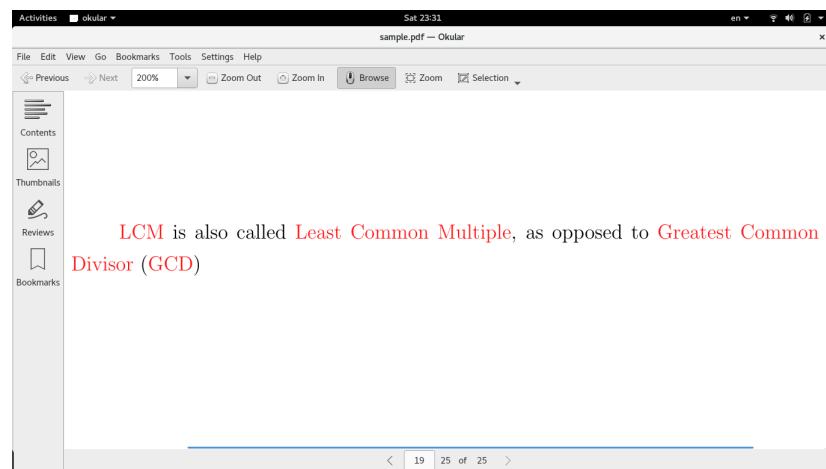
```
\makenoidxglossaries
```

```
\newacronym{gcd}{GCD}{Greatest Common Divisor}
```

```
\newacronym{lcm}{LCM}{Least Common Multiple}
```

Sau khi đã định nghĩa, người dùng được cung cấp ba câu lệnh `\acrshort{nhān}`, `\acrlong{nhān}` và `\acrfull{nhān}` để trình bày chữ viết tắt đã định nghĩa như sau:

```
\acrshort{lcm} is also called \acrlong{lcm}, as opposed to \acrfull{gcd}
```


Hình 3.9: Ví dụ package *glossaries*

Để in danh sách, ta sử dụng `\printnoidxglossary[type=\acronymtype]` ở vị trí muốn in danh sách các từ viết tắt, người dùng muốn biết thêm các câu lệnh và option cho `\printnoidxglossary` có thể tham khảo tài liệu hướng dẫn [19]. Lưu ý rằng LaTeX chỉ in những chữ được tham chiếu trong văn bản *ít nhất một lần*.

Tiếp theo là ba câu lệnh canh chỉnh cho đoạn văn (paragraph).

```
179 \setlength{\parskip}{0.2cm}
180 \setlength{\parindent}{0.39in}
181 \linespread{1.3}
```

Câu lệnh `\setlength` dùng để định giá trị cho các macro quy định khoảng cách trong đó: `\parskip` là khoảng cách giữa các đoạn văn, `\parindent` là khoảng cách thụt đầu dòng của dòng đầu tiên của các đoạn văn. Câu lệnh `\linespread` dùng để định khoảng cách giữa các dòng trong cùng một đoạn văn, với `\linespread{1.3}`

tương đương 1.5 line trong trình soạn thảo Microsoft Word. Trong ba giá trị trên \parindent và \linespread dựa trên mẫu báo cáo khoá luận chuẩn của bộ môn.

3.3.3 Các câu lệnh của class

Ngoài tích hợp sẵn các package đưa ra các thiết lập mặc định, class cũng có các câu lệnh riêng.

- \supervisorName{text}

Câu lệnh này cho phép người dùng khai báo tên của cán bộ hướng dẫn (CBHD) ở phần tiền tố, câu lệnh này được định nghĩa như sau:

```
221 \def\thesupervisorName{}
222 \newcommand{\supervisorName}[1]{\def\thesupervisorName{#1}}
```

Câu lệnh này sẽ đẩy tên CBHD vào macro \thesupervisorName để sử dụng cho câu lệnh dưới đây.

- \printcoverpage

Câu lệnh này được định nghĩa sử dụng các macro đã được định nghĩa trước và các câu lệnh trong LaTeX để thiết kế bối cảnh cho trang bìa của bài báo cáo theo đúng mẫu chuẩn của khoá luận. Người dùng cần sử dụng các câu lệnh khai báo của LaTeX là \title{text}, \author{text} và câu lệnh \supervisorName{text} của class để cung cấp tiêu đề báo cáo (tên đê tài), tên người thực hiện và CBHD cho câu lệnh sử dụng nhằm xây dựng trang bìa. Trường hợp có nhiều hơn một người thực hiện hay hướng dẫn, người dùng hãy trình bày theo ví dụ sau để đảm bảo class trình bày đúng bối cảnh: \author{Nguyen Thi A\\ &Tran Thi B \\ &Vo Van C}. Người dùng cũng thực hiện tương tự với câu lệnh \supervisorName{text}. Trang bìa của báo cáo này được in ra sử dụng chính câu lệnh trên. Định nghĩa chi tiết của câu lệnh được nêu ở phần phụ lục A.

Ý tưởng câu lệnh này dựa trên câu lệnh tương tự của class *gsemthesis* [10].

- `\acknowledgements{text}`

Câu lệnh này dùng để đẩy “Lời cảm ơn” vào macro `\theacknowledgements`, người dùng có thể soạn trực tiếp lời cảm ơn vào giữa *text* của câu lệnh, hoặc soạn riêng một file *.tex* (file này không cần thiết phải có các câu lệnh LaTeX) cho lời cảm ơn và sử dụng lệnh `\input{file}` để trỏ file đó vào câu lệnh (`\acknowledgements{\input{file}}`).

- `\printfrontmatter`

Đây là câu lệnh dùng để in Lời cảm ơn, Mục lục, Các kí hiệu viết tắt, Danh sách hình vẽ, Danh sách bảng theo đúng thứ tự liệt kê như trên. Đối với Lời cảm ơn, `\printfrontmatter` sử dụng macro `\theacknowledgements`, câu lệnh ẩn số trang (`\pagenumbering{gobble}`), sử dụng `\chapter*` để đặt tiêu đề Lời cảm ơn,... Tiếp theo, câu lệnh tích hợp `\tableofcontents` nhằm in ra Mục lục, để in Danh sách hình vẽ và Danh sách bảng, câu lệnh `\printfrontmatter` sau đó sử dụng `\conditionalLoF` và `\conditionalLoT`, hai biến thể của `\listoffigures` và `\listoftables` được định nghĩa trong class này như sau:

```
293 \newcommand\conditionalLoF{\iftotalfigures\listoffigures\fi}
294 \newcommand\conditionalLoT{\iftotaltables\listoftables\fi}
```

Sử dụng hai câu điều kiện `\iftotalfigures... \fi` và `\iftotaltables... \fi` của package `totalcount`, class kiểm tra xem người dùng có chèn hình và bảng vào văn bản (chỉ tính những hình sử dụng môi trường **figure** và bảng sử dụng môi trường **table** chứa **tabular**) trước khi quyết định in danh sách.

Câu lệnh sử dụng `\printnoidxglossary[type=\acronymtype,title=\acrtitle, style=listdotted]` để in Các kí hiệu viết tắt, và được kiểm tra bởi câu điều kiện `\iftoggle{noacr}`, class cung cấp option **noarc** để người dùng sử dụng trong trường hợp không muốn in danh sách chữ viết tắt hay hoàn toàn không sử dụng chữ viết tắt nào trong văn bản, khi đó người dùng cần khai báo option này để ngăn không cho class in danh sách. Key `title` của câu lệnh `\printnoidxglossary` được truyền vào value là một macro `\acrtitle` với định nghĩa như sau:

```

287 \iftoggle{viet}{%
288     \def\acrttitle{Các kí hiệu viết tắt}%
289 }{%
290     \def\acrttitle{Acronym}%
291 }

```

Câu điều kiện `\iftoggle{viet}` kiểm tra option `vietnamese` của class nhằm định nghĩa giá trị thích hợp cho macro. Thêm vào đó câu lệnh tích hợp câu `\frontmatter` và `\mainmatter` của class `book` để đánh số trang la mã cho các đối tượng trên và trả về số thường cho các chương chính. Định nghĩa đầy đủ của câu lệnh này được liệt kê trong phụ lục A. Lời cảm ơn, Mục lục, Các kí hiệu viết tắt, Danh sách hình, bảng của báo cáo này được tổng hợp và in ra tự động sử dụng duy nhất một câu lệnh này.

- `\startintroduction`

Đây là câu lệnh dùng để thay thế cho `\chapter*{Lời giới thiệu}` hay `\chapter*{Introduction}`, định nghĩa của câu lệnh này như sau:

```

338 \newcommand{\startintroduction}{%
339     \iftoggle{viet}{%
340         \chapter*{Lời giới thiệu}%
341         \markboth{}{Lời giới thiệu}%
342         \addcontentsline{toc}{chapter}{Lời giới thiệu}%
343     }{%
344         \chapter*{Introduction}%
345         \markboth{}{Introduction}%
346         \addcontentsline{toc}{chapter}{Introduction}%
347     }\label{ch:intro}%
348 }
349 }

```

Ta có thể thấy, câu lệnh này kèm theo `\iftoggle{viet}` để kiểm tra option của class nhằm đưa giá trị thích hợp làm tiêu đề. Câu `\addcontentsline` để đưa Lời giới thiệu vào mục lục (mặc định LaTeX không đưa các chương không đánh số vào mục lục) và `\markboth` để cập nhật lại header.

Hai câu lệnh `\printfrontmatter` và `\startintroduction` trên cũng lấy ý tưởng từ hai câu lệnh cùng tên của class `gsemthesis` [10].

- \thebackmatter

Câu lệnh này dùng để đánh dấu bắt đầu phụ lục, tất cả các \chapter sau câu lệnh này sẽ được hiểu và sẽ được LaTeX dán nhãn phụ lục và đánh số bằng chữ cái, ví dụ “Phụ lục A”, “Phụ lục B”,... Định nghĩa của câu lệnh này như sau:

```
351 \newcommand{\thebackmatter}{%
352     \titleformat{\chapter}[display]
353     {\normalfont\filcenter\Large\bfseries}{\%
354         chapter titlename\ \thechapter}{20pt}{\LARGE}
355     \titlespacing*{\chapter}{0pt}{-50pt}{40pt}
356     \appendix
357     \pagestyle{supplement}
```

Hai câu lệnh \titleformat và \titlespacing* dùng để tinh chỉnh lại đề mục cho phụ lục, loại bỏ các đường kẻ và dời lên đầu trang một khoảng ngắn, phụ lục của báo cáo này là kết quả, đồng thời, câu lệnh định lại style cho các trang sau câu lệnh thành supplement (được đề cập ở 3.3.2 dòng lệnh 101-106).

- \reference

Câu lệnh này dùng để thay thế cho \printbibliography kèm theo các biến đổi sau:

```
359 \newcommand{\reference}{%
360     \backmatter
361     \printbibliography
362     \thispagestyle{plain}
363 }
```

Câu \backmatter dùng để báo tất cả các câu lệnh chương mục sau câu lệnh này sẽ không được đánh số, đây chỉ là câu lệnh đánh dấu các phần phụ trợ sau phần chính của sách, đồng thời định style plain cho Tài liệu tham khảo.

CHƯƠNG 4

Kết luận và hướng phát triển

4.1 Kết luận

Đề tài tập trung tổng hợp các package, khai báo và xây dựng các câu lệnh để tạo thành một file class hỗ trợ định dạng bố cục cho các khoá luận tốt nghiệp và báo cáo, đề tài cũng đồng thời đưa ra những hướng dẫn cơ bản để người dùng có thể cài đặt và nắm bắt được cách tạo một file LaTeX input đơn giản, giúp người dùng làm quen với việc chuyển hoá ý tưởng thiết kế thành cấu trúc logic, để tập trung hơn vào nội dung và trình tự sắp xếp các nội dung của văn bản hơn là tốn quá nhiều thời gian cho định dạng bên ngoài, kế thừa đúng với mục đích của những người sáng tạo ra LaTeX.

Tuy chỉ mới thành công trong việc định dạng cơ bản các thành phần của một báo cáo khoá luận, cũng như chưa có những câu lệnh chặt chẽ và môi trường mới để giúp người dùng thuận tiện trong việc thiết kế các bố cục khác nhau, do thời gian tìm hiểu có giới hạn, nhưng class sản phẩm cũng đủ để trở thành nền tảng cho nhiều hướng phát triển sau này.

Ngoài file class, bản thân báo cáo này cũng được xem là một thành phẩm của đề tài, do được build ra hoàn toàn nhờ sử dụng file class sản phẩm. Đồng thời, báo cáo cũng đã tổng hợp các tài liệu, nguồn thông tin cần thiết, phân tích đầy đủ cấu trúc của file class, nhằm giúp những ai quan tâm có thể dễ dàng nắm bắt, chỉnh sửa, bổ sung, phát triển thêm cho class và sử dụng được thêm đầy đủ tính năng của các package tích hợp.

4.2 Hướng phát triển của đề tài

Do tính chất mã nguồn mở của LaTeX và các package, số lượng gói và class hỗ trợ LaTeX ngày càng được phát triển thêm nhiều tính năng, bố cục, môi trường mới tối ưu hơn những gói cũ, việc tìm hiểu, cập nhật các package mới và tối ưu hơn để tích hợp vào file class cũng là điều cần thiết. Hơn nữa, do chỉ mới được xây dựng, class cần

phải trải qua một thời gian dài sử dụng mới có thể biết được những thiếu sót cần bổ sung, vì vậy việc tham khảo thêm các class mới, tìm kiếm package phù hợp bù đắp thiếu sót cũng là một hướng phát triển ¹.

Như đã nói ở trên, class vẫn còn thiếu những câu lệnh giúp người dùng linh hoạt hơn trong việc thiết kế bố cục, hiện nay, class chỉ dừng ở mức cho ra văn bản theo đúng khuôn khổ định trước mà chưa thực sự cho phép người soạn thảo tham gia vào quá trình thiết kế, tuy có thể thay đổi những thiết lập package mặc định của class, nhưng nếu muốn thay đổi thứ tự các thành phần, người dùng cần phải thay đổi trong file class, hoặc định nghĩa lại hoàn toàn câu lệnh, do đó cần phải tìm hiểu thêm nhiều thủ thuật lập trình LaTeX, để phát triển thêm các câu lệnh linh hoạt hơn và các môi trường trình bày thông tin mới. Trước mắt có thể phát triển cho class hỗ trợ tốt hơn cho việc tạo các văn bản in hai mặt giấy.

Đề tài còn có thể phát triển thêm để tìm hiểu sâu hơn về TeX, các macro và câu lệnh của nó. Thao tác với các câu lệnh và macro ở mức TeX, sẽ giúp cho câu lệnh chặt chẽ và hạn chế lỗi nhiều hơn, tuy nhiên, do đây là nền tảng cấp thấp hơn LaTeX, nên các cú pháp của câu lệnh khá khó đọc và chuyên sâu, đòi hỏi nhiều thời gian tìm hiểu, nghiên cứu.

Trong số các package cần tìm hiểu, đáng chú ý nhất là package **Tikz**, cho phép người dùng tạo (vẽ) các đối tượng hình thể trong LaTeX (graphic element) như: đường thẳng, hình tròn, hình chữ nhật, đường cong,... Đây là một package mạnh mẽ và phức tạp hỗ trợ đắc lực cho các công việc thiết kế, lập đồ thị và nhiều ứng dụng khác, việc tìm hiểu câu lệnh của gói này và tích hợp vào class sẽ mở ra các khả năng cho phép người dùng có thêm nhiều lựa chọn trang trí, thiết kế khung viền, hay lập đồ thị, sơ đồ khối,...

Vẫn đề font chữ vẫn chưa được đề cập trong đề tài này, hướng phát triển tiếp theo có thể tập trung vào tìm hiểu thêm về các khái niệm bộ mã kí tự và các package về font chữ để hạn chế những cảnh báo giải mã tiếng Việt còn tồn động trong class. Các khái niệm trong LaTeX, như hộp (box) và khoảng cách (length) cũng nên được tìm hiểu nhằm phát triển nhiều hiệu ứng cho các kí tự, hiện nay có nền tảng biến thể XeLaTeX và XeTeX tập trung về vấn đề font chữ này.

Các package và class hiện nay được phát triển sử dụng ba công cụ được tích hợp trong các distribution đó là class **ltxdoc**, package **doc** và công cụ **docstrip**, các công

¹Tuy nhiên vẫn cần phải chú ý tới độ tương thích của chúng để tránh xung đột khi tích hợp quá nhiều

cụ này giúp người viết có thể xây dựng class, package và tạo văn bản hướng dẫn, thông tin trong cùng một file duy nhất, phần văn bản vừa đóng vai trò chủ thích cho code, vừa trở thành câu chữ trong văn bản hướng dẫn khi được build trực tiếp bằng trình soạn thảo hỗ trợ LaTeX, khi được xử lý qua công cụ `docstrip`, file tích hợp đó sẽ trả thành một file `.sty` hay `.cls` thông thường [4]. Các công cụ trên cung cấp người viết phương tiện để xây dựng các file package lớn, giúp cho họ dễ bảo trì, phát triển, soạn thảo văn bản hướng dẫn trong cùng một file mà không cần tạo nhiều file input riêng cho các mục đích trên. Do quy mô của class sản phẩm này và thời gian cho phép có hạn, nên đề tài chưa có cơ hội tìm hiểu thêm và ứng dụng các công cụ đó để xây dựng file class này, việc tìm hiểu về `doc` và `docstrip` là hướng phát triển cần thiết cho những ai muốn xây dựng các package và class quy mô, có thể phân phối được trên [CTAN](#).

Và cuối cùng là tìm hiểu thêm về cách kết nối với cộng đồng người dùng LaTeX, ứng dụng GitHub và [CTAN](#) để phân phối sản phẩm, nhận đánh giá và đóng góp từ người dùng, hướng đến việc xây dựng, bảo trì sản phẩm class và package theo đúng tinh thần của cộng đồng mã nguồn mở, tìm hiểu kĩ càng về giấy phép [LPPL](#) để có hướng phát triển đúng đắn cho thành phẩm.

Phụ lục A

Định nghĩa đầy đủ của câu lệnh

Định nghĩa đầy đủ của hai câu lệnh \printcoverpage và \printfrontmatter ở phần 3.3.3 sẽ được nêu chi tiết ở phần này. Như đã nói ở mục đó, \printcoverpage sử dụng các macro được định nghĩa riêng trong class và các câu lệnh để xây dựng trang bìa. Dưới đây là phần định nghĩa của các macro nói trên.

```
183 \iftoggle{viet}{%
184     \def\theGroup{ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP.HỒ CHÍ MINH}%
185 }{%
186     \def\theGroup{Vietnam National University - Ho Chi Minh
187     City}%
188 }
189 \iftoggle{viet}{%
190     \def\theUniversity{TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN}%
191 }{%
192     \def\theUniversity{University of Science}%
193 }
194
195 \iftoggle{viet}{%
196     \def\theFaculty{KHOA VẬT LÝ - VẬT LÝ KỸ THUẬT}%
197 }{%
198     \def\theFaculty{Faculty of Physics and Engineering
199     Physics}%
200 }
201 \iftoggle{viet}{%
202     \def\theDepartment{CHUYÊN NGÀNH VẬT LÝ TIN HỌC}%
203 }{%
204     \def\theDepartment{Department of Physics and Computer
205     Science}%
}
```

```

206
207 \iftoggle{viet}{%
208     \def\theReport{KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP}%
209 }{%
210     \def\theReport{BACHELOR THESIS}%
211 }
212
213 \iftoggle{viet}{%
214     \def\thePlace{TP. HỒ CHÍ MINH}%
215 }{%
216     \def\thePlace{HO CHI MINH CITY}%
217 }
218
219 \def\theDate{\the\year}

```

Các câu lệnh điều kiện `\iftoggle{viet}` dùng để kiểm tra option **vietnamese**. Tiếp theo, là định nghĩa đầy đủ của `\printcoverpage`:

```

223 \newcommand{\printcoverpage}{%
224     \thispagestyle{empty}
225     \begin{center}
226         {\bfseries \parskip=0pt
227
228             \theGroup
229             \vspace*{0.1cm}
230
231             \theUniversity
232             \vspace*{0.1cm}
233
234             \theFaculty
235             \vspace*{0.1cm}
236
237             \theDepartment \\
238             \vspace*{0.1cm}
239             -----o0o-----
240
241             \vspace*{1cm}
242

```

```
243     {\bfseries
244     \large
245     \theReport}
246
247     \vspace*{2cm plus 1cm minus 0.5cm}
248
249     \iftoggle{viet}
250     {\begin{flushleft}
251         \textsf{\Large\underline{Đề tài:}}}
252     \end{flushleft}}
253     {~}
254     {\huge\bfseries
255         \@title\par
256     }
257     \end{center}
258
259     \vspace*{2cm plus 1 cm minus 0.5cm}
260
261     \hfill
262     {\bfseries\large
263     \iftoggle{viet}{%
264         \begin{tabular}{r l}
265             \underline{SVTH}: & \author\\
266             \underline{CBHD}: & \thesupervisorName\\
267         \end{tabular}%
268     }{%
269         \begin{tabular}{r l}
270             \underline{Student}: & \author\\
271             \underline{Supervisor}: & \thesupervisorName\\
272         \end{tabular}%
273     }%
274
275     \vfill
276     \begin{center}
277     -----
278     \bfseries
279     \thePlace\ - \theDate
280     \end{center}
```

```
281     \clearpage  
282 }
```

Kế đến là định nghĩa đầy đủ của câu lệnh `\printfrontmatter`:

```
296 \newcommand{\printfrontmatter}{%  
297     \frontmatter  
298     \fancyhead[L]{}  
299     \ifdefempty{\theacknowledgements}{~}{  
300         \pagenumbering{gobble}  
301         \iftoggle{viet}{%  
302             \chapter*{Lời cảm ơn}\markboth{}{Lời cảm ơn}%  
303             }%  
304             \chapter*{Acknowledgements}\markboth{}{  
305                 Acknowledgements}%  
306             }  
307             \label{ch:ack}  
308             \theacknowledgements  
309             \clearpage  
310             \pagenumbering{roman}  
311             }  
312             {  
313                 \tableofcontents  
314             }  
315             {  
316                 \iftoggle{noacr}{~}{  
317                     {  
318                         \clearpage  
319                         \printnoidxglossary[type=\acronymtype,title=\  
320                             acrtitle, style=listdotted]  
321                         \addcontentsline{toc}{chapter}{\acrtitle}  
322                     }  
323                     {  
324                         \clearpage  
325                         \conditionalLoF
```

```
327 }  
328  
329 {  
330     \clearpage  
331     \conditionalLoT  
332 }  
333  
334     \mainmatter  
335     \fancyhead[L]{\slshape\nouppercase{\  
336         chapter titlename}\ \thechapter}}  
336 }
```

Phụ lục B

Trích đoạn file input L^AT_EX của đề tài

Mục này bao gồm các trích đoạn của file input LaTeX của báo cáo này, đóng vai trò như ví dụ sử dụng cho file class sản phẩm. Dưới đây là file `main.tex`.

```
1 \documentclass[vietnamese]{vlththesis}
2
3 \graphicspath{ {image/} }
4 \addbibresource{bibbi.bib}
5 \makenoidxglossaries
6
7 \newacronym{lppl}{LPPL}{LaTeX Project Public License}
8 \newacronym{tex}{\TeX}{Tau Epsilon Chi}
9 \newacronym{wysiwyg}{WYSIWYG}{What you see is what you get}
10 \newacronym{ctan}{CTAN}{Comprehensive \TeX\ Archive Network}
11 \newacronym{ams}{AMS}{American Mathematical Society}
12 \newacronym{isbn}{ISBN}{International Standard Book Number}
13 \newacronym{lof}{LoF}{List of Figures}
14 \newacronym{lot}{LoT}{List of Tables}
15 \newacronym{toc}{ToC}{Table of Contents}
16
17 \title{THIẾT KẾ LUẬN VĂN, BÀI BÁO CÁO SỬ DỤNG HỆ THỐNG LATEX}
18 \author{Trịnh Tích Thiện}
19 \supervisorName{TS. Nguyễn Chí Linh}
20
21 \begin{document}
22 \printcoverpage
23 \acknowledgements{\input{chapter/acknowledgements}}
24 \printfrontmatter
25
26 \include{chapter/introduction}
27 \fancyhead[L]{\slshape\nouppercase{\chaptertitlename}\ \
thechapter}}
```

```

28 \include{chapter/chapter1}
29 \include{chapter/chapter2}
30 \include{chapter/chapter3}
31 \include{chapter/chapter4}
32 \thebackmatter
33 \include{chapter/appendixA}
34 \include{chapter/appendixB}
35
36 \reference
37 \end{document}
```

Dối với các văn bản phức tạp, ta nên phân các chương hồi ra nhiều file .tex khác nhau, sau đó sử dụng câu lệnh \include hoặc \input (lưu ý khác với \input, \include sẽ sử dụng \clearpage trước khi tích hợp file). Việc này giúp ta dễ dàng kiểm soát nội dung của từng chương và cô lập lỗi phát sinh.

Dưới đây là trích đoạn file acknowledgements.tex.

- 1 Đầu tiên, con xin gửi lời biết ơn đến mẹ, người đã thay thế vai trò người cha đã mất, cặng đáng cả gia đình và nuôi dưỡng con nên người, con cũng xin cảm ơndì Chính, người mà còn vẫn luôn coi như người mẹ thứ hai, chăm sóc con từng miếng ăn, giấc ngủ và luôn coi con như con ruột của mình, công ơn của hai mẹ dành cho con không từ ngữ nào mà diễn tả được.\par
- 2 Em xin cảm ơn các thầy cô khoa Vật Lý - Vật Lý Kỹ Thuật, đã tận tâm truyền đạt kiến thức cho em trong những năm đầu đại học.Em xin chân thành cảm ơn thầy cô của Bộ môn Vật Lý Tin Học, đã xây dựng bộ môn với các trang thiết bị hiện đại và sự nhiệt tình, thân thiện của các thầy cô, giúp em có thể thoái mái học tập, nghiên cứu mà không cảm thấy căng thẳng, áp lực.Những lời chỉ bảo của thầy cô đã cho em những kiến thức cần thiết và quý báu cho định hướng của mình.\par

Tiếp theo là trích đoạn file introduction.tex.

- 1 \startintroduction
- 2 \fancyhead[L] {}
- 3 Ngày nay, ngoài các trình soạn thảo văn bản phổ biến, L^AT_EX cũng là một sự lựa chọn dành cho người soạn thảo được tạo ra với triết lý hoàn toàn khác biệt so với các trình hiện hành. Nhận thấy hạn chế của chất lượng in ấn

lúc bấy giờ, và việc người dùng tốn quá nhiều thời gian để định dạng thay vì tập trung soạn thảo, Donald E.Knuth đã phát triển hệ thống TeX, và từ đó, Leslie Lamport xây dựng thành LaTeX, với mục đích giúp người dùng sử dụng câu lệnh để việc thiết kế văn bản được thực hiện một cách tự động bởi hệ thống. \par

Và cuối cùng là trích đoạn của file chapter1.tex, các chapter và phụ lục (appendix) cũng có kiểu trình bày ban đầu tương tự.

- 1 \chapter{Tổng quan về \LaTeX}\label{ch:1}
- 2 Khác với quan niệm của nhiều người, LaTeX \emph{không phải} là chương trình hay hệ thống xử lý văn bản (document processor). Trong chương này, ta sẽ nói về định nghĩa và lịch sử của LaTeX và cả TeX , nền tảng mà nó dựa trên.\par
- 3 \section{\LaTeX\ là gì?}\label{sec:1.1}
- 4 LaTeX (phiên âm La-téch hoặc Lây-téch) là hệ thống trình bày văn bản (document preparationsystem)\cite{latex-pro}, được sử dụng phổ biến trong cộng đồng khoa học và học thuật để soạn thảo,trình bày các văn bản khoa học, kỹ thuật. Hiện nay, các nhà khoa học trao đổi tài liệu của họ dưới dạng mã LaTeX \cite{lamport}. Ngoài lĩnh vực học thuật, LaTeX còn được sử dụng để viết các thư từ doanh nghiệp hoặc cá nhân, tin tức, các bài báo, sách và nhiều lĩnh vực khác.\par

Tài liệu tham khảo

- [1] Leslie Lamport. *LaTeX: A Document Preparation System*. 2nd ed. Addison-Wesley Professional, 1994. 288 pp. ISBN: 0-201-52983-1.
- [2] Donald Arseneau. *The notoccite package*. July 20, 2000. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/contrib/notoccite/notoccite.pdf>.
- [3] Donald Arseneau. *The wrapfig package*. v3.6. Jan. 31, 2003. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/contrib/wrapfig/wrapfig-doc.pdf>.
- [4] Frank Mittelbach and Michel Goossens. *The LaTeX Companion*. 2nd ed. Addison-Wesley Professional, 2004. 1120 pp. ISBN: 0-201-36299-6.
- [5] Axel Sommerfeldt. *Customizing captions of floating environments*. Nov. 2, 2011. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/contrib/caption/caption-eng.pdf>.
- [6] Donald Arseneau. *url.sty version 3.4*. Sept. 16, 2013. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/contrib/url/url.pdf>.
- [7] Johannes L. Braams and Frank Mittelbach. *Standard Document Classes for LaTeX version 2e*. v1.4h. Sept. 29, 2014. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/base/classes.pdf>.
- [8] Jobst Hoffmann. *The Listings Package*. v1.6. June 4, 2015. URL: <http://texdoc.net/texmf-dist/doc/latex/listings/listings.pdf>.
- [9] Alan Jeffrey and Frank Mittelbach. *inputenc.sty*. v1.2c. Mar. 17, 2015. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/base/inputenc.pdf>.
- [10] Emmanuel Rousseaux. *The gsemthesis class*. v0.9.4. Uni Mail, Boulevard du Pont-d'Arve 40, 1205 Genève, Switzerland, Feb. 9, 2015. URL: <http://mirrors.ctan.org/macros/latex/contrib/gsemthesis/gsemthesis.pdf>.
- [11] Javier Bezos. *The titlesec, titleps and titletoc Packages*. v2.10.2. Mar. 21, 2016. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/contrib/titlesec/titlesec.pdf>.
- [12] Dr. Uwe Kern. *Extending LaTeX's color facilities: the xcolor*. v2.12. May 11, 2016. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macros/latex/contrib/caption/subcaption.pdf>.

- [13] Piet van Oostrum et al. *The multirow, bigstrut, bigdelim packages*. v2.2. Nov. 25, 2016. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/contrib/multirow/multirow.pdf>.
- [14] Philipp Lehman et al. *The biblatex package*. v3.9. Dec. 19, 2017. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/contrib/biblatex/doc/biblatex.pdf>.
- [15] Johannes L. Braams and Javier Bezos. *Babel*. v3.15. Nov. 3, 2017. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/required/babel/base/babel.pdf>.
- [16] Philipp Lehman and Joseph Wright. *The etoolbox package*. v2.5. Nov. 22, 2017. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/contrib/etoolbox/etoolbox.pdf>.
- [17] Frank Mittelbach and David Carlisle. *A new implementation of LaTeX's tabular and array environment*. v2.4d. Apr. 15, 2017. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/required/tools/array.pdf>.
- [18] Piet van Oostrum. *Page layout in LaTeX*. v3.6. June 30, 2017. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/contrib/fancyhdr/fancyhdr.pdf>.
- [19] Nicola L.C. Talbot. *The glossaries package v4.35: a guide for beginners*. Nov. 14, 2017. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/contrib/glossaries/glossariesbegin.pdf>.
- [20] Peter Wilson and Herries Press. *The tocloft package*. v2.3i. Aug. 31, 2017. URL: <http://mirror.kku.ac.th/CTAN/macos/latex/contrib/tocloft/tocloft.pdf>.
- [21] *Introduction to LaTeX*. LaTeX3 Project Team. URL: <https://www.latex-project.org/about/>.
- [22] *Learn LaTeX in 30 minutes*. ShareLaTeX team. URL: https://www.sharelatex.com/learn/Learn_LaTeX_in_30_minutes.
- [23] *The Kile Handbook*. Jonathan Pechta et al. URL: <https://docs.kde.org/stable4/en/extragear-office/kile/index.html>.
- [24] *What are TeX and its friends?* CTAN team. URL: <https://www.ctan.org/tex/>.